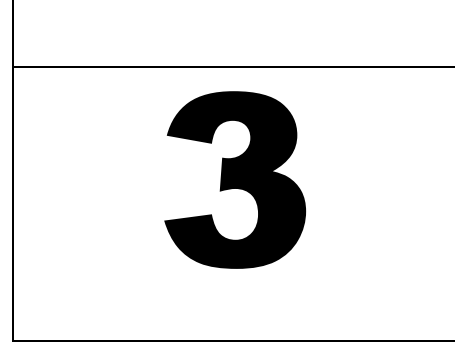

M. A. Akşit Koleksiyonundan

Kaynakların sahibi kimdir?

Who is the owner of resources? *

*M Arif AKŞİT***

**İnsanların gerçek zenginliği, kaynağı kendisidir, göçerken de bu zenginliği beraberinde götürür.*

*** Prof. Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji Bilim Dalı, Pediatri Genetik*

Yaratılıştta var ise de bunu kullanan biziz. Bir su içme değil, kaynak suyunu içerken aldığımız lezzet bize aittir. Üzerindeki reklamlar ve ödenen ücret elbette bu tadı kesinlikle elbette vermez.

Bazı yerlerde oturup çay içtiğinizde oldukça yüksek ücret isterler. Bir keresinde Fransa, Paris'te belirli kafelerde fikir insanları oturur, diğerleri de onlarla sohbet etmek için oraya giderlermiş. Felsefeciler kahve parası ödemez, diğerleri ödermiş. Bunu sahibine söyledim, siz kimsiniz dedi. Ben kendimi taktim etmem sen bul dedim. Facebook arkadaşı imiş, çok özür diledi, benden aldığını başkasına bir ikram olarak verirsin, ben para kabul etmem dedim.

Bir kere, Amerika'da bir AVM'de çocuk bana kulaklık satmak istedi. Bana bir iki isim söyledi ve bunlarda baktı, alacak idi dedi. Ben Google açtım ve kendi soyadımı ve kimliğimi orada gösterdim. Bir kısa süre sonra birçok kişi geldi, beni gösteriyor, işte bu en meşhur kişi dedi. Google olması meşhur olmak değil dedim. Doktor muşunuz yaptıklarınız yeterli değil mi diye sorguladı.

Bir yere giderken, ben, kendimi götürüyorum, hoca ise hocalık, katkı ise katkı yapmalı, eğitim ise farkında yaptırmadan eğitim, sağlık konusunda uyarı, bilgi, öğüt vermem gerekir derim.

Bu açıdan iletişim ve ilişki için gülümsemek, sevecen bakış çok önemlidir.

Özet

Kaynakların sahibi kimdir?

Amaç: İnsan zarar ve zulüm ile karşılaşınca, bununla mücadele etmesi, zarara karşı çıkması gerekir, bunun için kişiyi uyarmalıdır, oluşan zararları yok etmesi beklenir. Yapamıyorsa kolluk kuvvetlerine ihbar etmeli, taraf olmaktan kaçınmalı ve göç etmek bir zorunlulukta olmaktadır. Gerçek varlığımızın dayanağı, kaynağı biz olmaktadır.

Dayanaklar/Kaynaklar: İnsan nereye giderse gitsin, kendisini götürmektedir, bu açıdan gereken kaynak kendisidir. Yasal açıdan yetkilenme değil, zarar ve zulüm olmadıkça hür ve bağımsızdır, bu Makalede, kanunların incelenmesi ile vurgulanmaktadır.

Giriş: Her yapılan bir işte, yapan kişi sorumlu olup, bu kendimiz açısından ele aldığımızda, etik ilkeler boyutu ile, mesul yine kendimiz olmaktadır, en yakın şahit kendimizdir. Olmak veya olmamak sorgusunun cevabı be eylemi yapan da kendimiz olmaktadır.

Genel Yaklaşım: Yapan kendimiz ise, sorumlu da doğal kendimiz olacaktır. Bu açıdan olmak veya olmamak sorusu ile etik ilkelerde, sevgi dolu insanlıkta olmak çabamız olmalıdır.

Başlıca boyutlar: İnsanları kimsenin karışma yetkisi olmamalı, bir kalıp ve düzen içine de alınmamalı, bağımsızlığı net tanımlanmalı ve hukuk hakları verilmelidir. Zarar ve zulüm yapmadıkça da karışmaya hakkımız yoktur.

Yaklaşım: Tüm yaklaşımlarda, kültürel kalıplardan sıyrılmalı ve birey hakları temelinde olunmalıdır. Yaşam, varlık çabamız olmalıdır.

Sonuç ve Yorum: İnsan insanca yaşayabileceği yer, kendi benliği, kendi varlığında oluşturmalı, bulmalıdır. Bunun farkına varmalıyız, bunu sağladığımız yer evimiz, yuvamızdır.

Anahtar Kelimeler: Kendi varlığımızın kaynağı yine kendimizdir

Outline

Who is the owner of resources?

AIM: Harm ven cruel act, if noticed, struggle and overcome requires being on opposition of the act, thus not the person, just warn about it, canceling the happenings. If not succeeded, must migrate, change the place, informed the police or legal consideration, not a part of this cruel act. The grounding and reasoning of ourselves, as we.

Grounding Aspects: Where ever we are, we are taken ourselves, our personality, the origin, the source is ourselves. In legal perspective, not given, taken any rules or duty, if not at harm and cruel one, free and independent. In this Article, based on legitimate facts on liberty.

Introduction: In each action, we are the one who performed, as from our point of view, responsibility at ethical principles as we, **to be or not to be**, the question to be answered, at love on humanity and by perceiving ourselves.

General Considerations: If we performed, the responsibility is at ours, for being on kindness in love at humanity.

Proceeding: No one has right to confirm any aspect to anyone, unless harm and crueler act, not being forced for any rules and guideline.

Notions: We must be in free, in every manner, being on Human Rights, as our aim of life on such item.

Conclusion: The only place we can live, ourselves, getting and bring to the place, of being at free and liberty. We must perceive it, so any place that confirm it, it is, our home.

Love at humanity, only the place of Human Rights, we as alone, so, search upon for find as on the immigrant in this World.

Key Words: Find a place at Human Rights, be immigrant

Giriş

Yaratılışın kendisine özgü bir yapısı, döngüsü vardır. 4 mevsime bakınca da bu özel, özgündür, her dönem geçen yıla göre aynı olacak bile denilemez. Kendine hastır.

İnsanların da döngüleri, sadece bebek, çocuk, genç ve olgun ile yaşlı diye ele alınmamalı. Bir yere gidip, orada bir yerleşim ve değişim yaşanır. Zaman değişimin kaynağıdır. Bu yavaş olunca fark edilmeyebilir. Eğitim ve bazı olaylar ile daha net gözlenmiş olabilir.

Ülkemizde darbeler nedeni ile, darbe öncesi ve darbe sonrası yapı çok farklı olacaktır, olmaktadır. Dikta kazanmasa bile 15 Temmuz günü, kendilerine Yurtta Sulh Konseyi diyen

grup, hâkim olsa idi, sulh olmayacağı belirgin idi. Olaylarda idareyi ele almamalarına karşın, 15 Temmuz öncesi ile sonrası aynı değildir. Türkiye büyük bir göç yaşamıştır.

Birey kadar Devletin de var oluşu, bağımsızlığı ve kendisini yönetmesi ile oluşur.

Kaynak Birey, Kendimizdir

Çocuk iken, birsinden yardım istediğimde, sıklıkla söylenen sen varsın ya, yaparsın olmuştur. Ben nasıl yapacağım dediğimde de bilgi al, aklını kullan, aynısı olmasa bile bir yeni oluşum bul, uygula, tecrübe kazan, innovasyon yap derlerdi.

Bunun için önerdikleri şey, önce soruyu saptı, yardım et değil, bana tornavida verebilirsin de. O zamanda git, alet çantasına bak derler. O zaman alet çantasına bak, bulamayınca, alet çantasında tornavida bulamadım diye sor derlerdi.

Tehlike denince, önce tehlikeye karşı tedbirini al, sonra işe başla, başkası da aynı sorunu yaşamaması için ona öğüt ve uyarılarda da bulunmayı unutma dediler.

Bu bana ansiklopediyi kullanmama neden oldu. Başkaları gibi kütüphanede bir renk katması için, kullanmak için alındılar. Şimdi telefon ile internetten bakılıyor. Britannica ve Wikipedia tercih edilenler olmaktadır. Kaynak olarak tümü verilmesi ve İngilizce olarak sunulması, daha geniş ve kapsamlı olduğu için. Yazarın bakış açısı yorumda olsun ama kaynak ne diyor diye doğrudan okunması da önemlidir, önemsemekteyim.

Bazı arkadaş toplantılarında sen bilirsin derler, ben de ben değil, internet biliyor derim. Açıklamamı isterler. Bilmesem bile yorumu almayı talep ederler.

Örnek olarak, arkadaşlarla gidip, sahilde balık yiyecektik, her birey, ellerindeki telefona baktı, yağmur yağmıyor, yağmayacak dediler. Ben farklı siteler olmasını kontrol edin dedim. 3 farklı programdan test edildi. Arabaya binerken damlalar başladı, arkadaşım 3 şemsiye arabada merak etmeyin dedi. Yağmıyor görünüyorsa da yağabiliyor dedi. Gittik, şiddetli yağmur yağdı. Bana sordular, bu arada niye böyle oluyor dediler. Bilmiyorum desem de yorum yap dediler. Gündüz sıcakta buharlaşıyor, gece ise soğuk olunca bunlar çarpıp, yağmur oluyor dedim. Yukarı çıkmadığı için, gözlenmiyor, sadece yerel ve sahilde oluyor dedim. Kısaca bulutun çökmesi dedim. Bilmediğimi de ekliyorum, bu bir tahmin dedim.

Bir durumda açıklama büyü, fantezi ve epik hikayeler olma yerine, bilimsel kaynaklı bir gerekçe olması, doğru olduğu kanıtlanmasa bile, bizi rahatlatıcıdır. Bu açıdan eğer tersi olursa, biz başka hayal alemine göçmüş olacaktır, şimdi ise ayaklarımız yere basıyor dediler.

İnsanda rüyalarında göç edebilir, ama uyanınca bunları kabul etmesi, onu yanlış yöne sevk eder.

Birey Hakkı konusunda Yorumlar

Yazar kendi görüşünü, yorumunu sunmaktadır.

Bazı kavramlar eskimiş, anlamını yitirmiştir.

- Senin hakkın, benim hakkım, bittiği yerde başlar. İyi güzel de senin çizdiğin çizgi çok geniş, benim kine göre kıyas olmaz. Ben Hocayım, ben sermayedarım demektedirler.
- Her birey eşit haklara sahiptir. Bu nedenle senin araban var, benim de olmalıdır.
- Ben dua ediyorum verilmiyor ama sana veriliyor.

Bu ve benzeri hususlar arttırılabilir. Hukuk yapısı ise açık ve nettir.

Anayasa çok detaylı olduğu görülecektir. Konumuz olmadığı için, sadece eklenmiştir.

[Anayasa, mevzuat.gov.tr](http://mevzuat.gov.tr)

TEMEL HAKLAR VE ÖDEVLER,

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

I. Temel hak ve hürriyetlerin niteliği

Madde 12 – Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

II. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması

Madde 13

Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

III. Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmaması

Madde 14

Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.

Anayasa hükümlerinden hiçbirisi, Devlete veya kişilere, Anayasa ile tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.

Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

IV. Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması

Madde 15 – Savaş, seferberlik (...) ^[10] veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler (...) ^[11] dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

V. Yabancıların durumu

Madde 16 – Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlandırılabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kişinin Hakları ve Ödevleri

I. Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı

Madde 17 – Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

(...) ^[12] meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması (...) ^[13] veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkraya hükmü dışındadır.

II. Zorla çalıştırma yasağı

Madde 18 – Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır.

Şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar; olağanüstü hallerde vatandaşlardan istenecek hizmetler, ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları, zorla çalıştırma sayılmaz.

III. Kişi hürriyeti ve güvenliği

Madde 19 – Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hâkim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hâl (...) [14] ve savaş hallerinde uzatılabilir.

Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.

IV. Özel hayatın gizliliği ve korunması

A. Özel hayatın gizliliği

Madde 20 – Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

B. Konut dokunulmazlığı

Madde 21

Kimsenin konutuna dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

C. Haberleşme hürriyeti

Madde 22

Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.

V. Yerleşme ve seyahat hürriyeti

Madde 23 – Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek;

Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir.

Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

VI. Din ve vicdan hürriyeti

Madde 24 – Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14'üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.

VII. Düşünce ve kanaat hürriyeti

Madde 25 – Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

VIII. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti

Madde 26 – Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir. ^[15]

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

IX. Bilim ve sanat hürriyeti

Madde 27 – Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Yayma hakkı, Anayasanın 1 inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamaz.

Bu madde hükmü yabancı yayınların ülkeye girmesi ve dağıtımının kanunla düzenlenmesine engel değildir.

X. Basın ve yayımla ilgili hükümler

A. Basın hürriyeti

Madde 28 – Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27'nci maddeleri hükümleri uygulanır.

Devletin iç ve dış güvenliğini, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit eden veya suç işlemeye ya da ayaklanma veya isyana teşvik eder nitelikte olan veya Devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı, yazanlar veya bastırılanlar veya aynı amaçla, basanlar, başkasına verenler, bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu olurlar. Tedbir yolu ile dağıtım hâkim kararıyla; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle önlenebilir. Dağıtımı önleyen yetkili merci, bu kararı en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkime bildirir. Yetkili hâkim bu kararı en geç kırk sekiz saat içinde onaylamazsa, dağıtımı önleme kararı hükümsüz sayılır.

Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hâkim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.

Sürelili veya süresiz yayımlar, kanunun gösterdiği suçların soruşturma veya kovuşturmasına geçilmiş olması hallerinde hâkim kararıyla; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli güvenliğinin, kamu düzeninin, genel ahlakın korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabilir. Toplatma kararı veren yetkili merci, bu kararı en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkime bildirir; hâkim bu kararı en geç kırk sekiz saat içinde onaylamazsa, toplatma kararı hükümsüz sayılır.

Sürelili veya süresiz yayımların suç soruşturma veya kovuşturması sebebiyle zapt ve müsadereinde genel hükümler uygulanır.

Türkiye'de yayımlanan sürelili yayımlar, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Cumhuriyetin temel ilkelerine, milli güvenliğe ve genel ahlaka aykırı yayımlardan mahkûm olma halinde, mahkeme kararıyla geçici olarak kapatılabilir. Kapatılan sürelili yayımın açıkça devamı niteliğini taşıyan her türlü yayım yasaktır; bunlar hâkim kararıyla toplatılır.

B. Sürelili ve süresiz yayım hakkı

Madde 29 – Sürelili veya süresiz yayım önceden izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Sürelili yayım çıkarabilmek için kanunun gösterdiği bilgi ve belgelerin, kanunda belirtilen yetkili mercie verilmesi yeterlidir. Bu bilgi ve belgelerin kanuna aykırılığının tespiti halinde yetkili merci, yayımın durdurulması için mahkemeye başvurur.

Sürelili yayımların çıkarılması, yayım şartları, mali kaynakları ve gazetecilik mesleği ile ilgili esaslar kanunla düzenlenir. Kanun, haber, düşünce ve kanaatlerin serbestçe yayımlanmasını engelleyici veya zorlaştırıcı siyasal, ekonomik, mali ve teknik şartlar koyamaz.

Sürelili yayımlar, Devletin ve diğer kamu tüzelkişilerinin veya bunlara bağlı kurumların araç ve imkanlarından eşitlik esasına göre yararlanır.

C. Basın araçlarının korunması

Kanuna uygun şekilde basın işletmesi olarak kurulan basımevi ve eklentileri ile basın araçları, suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemez veya işletilmekten alıkonulamaz.

D. Kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı

Madde 31 – Kişiler ve siyasi partiler, kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme ve yayım araçlarından yararlanma hakkına sahiptir. Bu yararlanmanın şartları ve usulleri kanunla düzenlenir.

Kanun, millî güvenlik, kamu düzeni, genel ahlak ve sağlığın korunması sebepleri dışında, halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve kanaatlere ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşmasını engelleyici kayıtlar koyamaz.

E. Düzeltme ve cevap hakkı

Madde 32 – Düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayımlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.

Düzeltme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hâkim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir.

XI. Toplantı hak ve hürriyetleri

A. Dernek kurma hürriyeti

Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, millî güvenliğinin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamasının gerektirdiği

hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idarî karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.

B. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı

Madde 34

Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

XII. Mülkiyet hakkı

Madde 35 – Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.

XIII. Hakların korunması ile ilgili hükümler

A. Hak arama hürriyeti

Madde 36 – Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.^[16]

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

B. Kanuni hâkim güvencesi

Madde 37 – Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.

C. Suç ve cezalara ilişkin esaslar

Madde 38 – Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanasını ile ceza mahkumiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.

Ceza sorumluluğu şahsidir.

Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.

Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.

Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez.

XIV. İspat hakkı

Madde 39 – Kamu görev ve hizmetinde bulunanlara karşı, bu görev ve hizmetin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılan isnatlardan dolayı açılan hakaret davalarında, sanık, isnadın doğruluğunu ispat hakkına sahiptir. Bunun dışındaki hallerde ispat isteminin kabulü, ancak isnat olunan fiilin doğru olup olmadığının anlaşılmasında kamu yararı bulunmasına veya şikayetçinin ispata razı olmasına bağlıdır.

XV. Temel hak ve hürriyetlerin korunması

Madde 40 – Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, Resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler

I. Ailenin korunması ve çocuk hakları^[17]

Madde 41 – Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.^[18]

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

II. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi

Madde 42 – Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.

İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılabilecek tedbirleri alır.

Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası antlaşma hükümleri saklıdır.

III. Kamu yararı

A. Kıyılardan yararlanma

Madde 43 – Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir.

B. Toprak mülkiyeti

Madde 44 – Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. Kanun, bu amaçla, değişik tarım bölgeleri ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini tespit edebilir. Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğer toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.

Bu amaçla dağıtılan topraklar bölünemez, miras hükümleri dışında başkalarına devredilemez ve ancak dağıtılan çiftçilerle mirasçıları tarafından işletilebilir. Bu şartların kaybı halinde, dağıtılan toprağın Devletçe geri alınmasına ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

C. Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması

Madde 45 – Devlet, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır.

Devlet, bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerlendirilmesi ve gerçek değerlerinin üreticinin eline geçmesi için gereken tedbirleri alır.

D. Kamulaştırma

Madde 46

Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir.

İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır.

E. Devletleştirme ve Özelleştirme^[19]

Madde 47 – Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir.

Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır. Gerçek karşılığın hesaplanma tarzı ve usulleri kanunla düzenlenir.

Devletin, kamu iktisadi teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usuller kanunla gösterilir.

Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilir veya devredilebileceği kanunla belirlenir.

IV. Çalışma ve sözleşme hürriyeti

Madde 48 – Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.

V. Çalışma ile ilgili hükümler

A. Çalışma hakkı ve ödevi

Madde 49 – Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.

Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

B. Çalışma şartları ve dinlenme hakkı

Madde 50 – Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz.

Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.

Dinlenmek, çalışanların hakkıdır.

Ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakları ve şartları kanunla düzenlenir.

C. Sendika kurma hakkı

Madde 51

Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir.

Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, Cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz.

D. Sendikal faaliyet

VI. Toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt

A. Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı^[20]

Madde 53 – İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.

Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri, toplu sözleşme yapma hakkına sahiptirler.

Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde taraflar Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurabilir. Kamu Görevlileri Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu sözleşme hükmündedir.

Toplu sözleşme hakkının kapsamı, istisnaları, toplu sözleşmeden yararlanacaklar, toplu sözleşmenin yapılma şekli, usulü ve yürürlüğü, toplu sözleşme hükümlerinin emeklilere yansıtılması, Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun teşkili, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar kanunla düzenlenir.

B. Grev hakkı ve lokavt

Madde 54 – Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler. Bu hakkın kullanılmasının ve işverenin lokavta başvurmasının usul ve şartları ile kapsam ve istisnaları kanunla düzenlenir.

Grev hakkı ve lokavt iyi niyet kurallarına aykırı tarzda, toplum zararına ve milli serveti tahrip edecek şekilde kullanılamaz.

Grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği haller ve işyerleri kanunla düzenlenir.

Grev ve lokavtın yasaklandığı hallerde veya ertelendiği durumlarda erteleme sonunda, uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulunca çözülür. Uyuşmazlığın her safhasında taraflar da anlaşarak Yüksek Hakem Kuruluna başvurabilir. Yüksek Hakem Kurulunun kararları kesindir ve toplu iş sözleşmesi hükmündedir.

Yüksek hakem kurulunun kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenir.

Greve katılmayanların işyerinde çalışmaları, greve katılanlar tarafından hiçbir şekilde engellenemez.

VII. Ücrette adalet sağlanması

Madde 55 – Ücret emeğin karşılığıdır.

Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.

Asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu da göz önünde bulundurulur.

VIII. Sağlık, çevre ve konut

A. Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması

Madde 56 – Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, iş birliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

B. Konut hakkı

Madde 57 – Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler.

IX. Gençlik ve spor

A. Gençliğin korunması

Madde 58 – Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır.

Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

B. Sporun geliştirilmesi ve tahkim^[21]

Madde 59 – Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.

Devlet başarılı sporcuyu korur.

Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.

X. Sosyal güvenlik hakları

A. Sosyal güvenlik hakkı

Madde 60 – Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.

B. Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler:

Madde 61 – Devlet harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malul ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.

Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.

Yaşlılar, Devletçe korunur, Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır.

Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.

C. Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları

Madde 62 – Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır.

XI. Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması

Madde 63 – Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.

Bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetler kanunla düzenlenir.

XII. Sanatın ve sanatçının korunması

Madde 64 – Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır.

XIII. Devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları ^[22]

Madde 65 –

Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Siyasi Haklar ve Ödevler

I. Türk vatandaşlığı

Madde 66 – Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür.

Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türk'tür. (**Mülga ikinci cümle: 3/10/2001-4709/23 md.**)

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.

Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz.

II. Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları

Madde 67 – Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.

Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.

On sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma haklarına sahiptir.

Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir.

Silah altında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrenciler, taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar. Ceza infaz kurumları ve tutuk evlerinde oy kullanılması ve oyların sayım ve dökümünde seçim emniyeti açısından alınması gerekli tedbirler Yüksek Seçim Kurulu tarafından tespit edilir ve görevli hâkimin yerinde yönetim ve denetimi altında yapılır. ^[23]

Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.

Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz.

III. Siyasi partilerle ilgili hükümler

A. Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma ^[24]

Madde 68

Vatandaşlar, siyasi parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir. Parti üyesi olabilmek için on sekiz yaşını doldurmuş olmak gerekir.

Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

Siyasi partiler önceden izin almadan kurulurlar ve Anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürürler.

Siyasi partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik

Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez.

Hakimler ve savcılar, Sayıştay dahil yüksek yargı organları mensupları, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri, yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, Silahlı Kuvvetler mensupları ile yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasi partilere üye olamazlar.

Yüksek öğretim elemanlarının siyasi partilere üye olmaları ancak kanunla düzenlenebilir. Kanun bu elemanların, siyasi partilerin merkez organları dışında kalan parti görevi almalarına cevaz veremez ve parti üyesi yüksek öğretim elemanlarının yüksek öğretim kurumlarında uyacakları esasları belirler.

Yüksek öğretim öğrencilerinin siyasi partilere üye olabilmelerine ilişkin esaslar kanunla düzenlenir

Siyasi partilere, Devlet, yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapar. Partilere yapılacak yardımın, alacakları üye aidatının ve bağışların tabi olduğu esaslar kanunla düzenlenir.

B. Siyasi partilerin uyacakları esaslar

Madde 69 –

Siyasi partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olur. Bu ilkelerin uygulanması kanunla düzenlenir.

Siyasi partiler, ticari faaliyetlere girişemezler.

Siyasi partilerin gelir ve giderlerinin amaçlarına uygun olması gereklidir. Bu kuralın uygulanması kanunla düzenlenir. Anayasa Mahkemesince siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun tespiti, bu hususun denetim yöntemleri ve aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlar kanunda gösterilir. Anayasa Mahkemesi, bu denetim görevini yerine getirirken Sayıştaydan yardım sağlar. Anayasa Mahkemesinin bu denetim sonunda vereceği kararlar kesindir.

Siyasi partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır.

Bir siyasi partinin tüzüğü ve programının 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir.

Bir siyasi partinin 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına, ancak, onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde karar verilir. Bir siyasi parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınca kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.

Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkralara göre temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasi partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir.

Temelli kapatılan bir parti bir başka ad altında kurulamaz.

Bir siyasi partinin temelli kapatılmasına beyan veya faaliyetleriyle sebep olan kurucuları dahil üyeleri, Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararının Resmî Gazetede gerekçeli olarak yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olamazlar.

Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım alan siyasi partiler temelli olarak kapatılır.

Siyasi partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları ya da Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasi partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir.

IV. Kamu hizmetlerine girme hakkı

A. Hizmete girme

Madde 70 – Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.

Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.

B. Mal bildirimini

Madde 71– Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma süreleri kanunla düzenlenir. Yasama ve yürütme organlarında görev alanlar, bundan istisna edilemez.

V. Vatan hizmeti

Madde 72 – Vatan hizmeti, her Türkün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir.

VI. Vergi ödevi

Madde 73 – Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Cumhurbaşkanına verilebilir.^[25]

VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı^[26]

Madde 74 – Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.^[27]

Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu gecikmeksizin, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.^[28]

Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçilięi Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.

(Kamu Baş denetçisi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan aday seçilmiş olur.

Bu maddede sayılan hakların kullanılma biçimi, Kamu Denetçilięi Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Baş denetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

<http://www.pinarbasi.gov.tr/anayasal-haklarimiz>

ANAYASAL HAKLARIMIZ

Hak nedir?

İnsanların herhangi bir işi yapma yetkisine hak denir.

Özgürlük nedir?

İnsanların hiçbir insana zarar vermeden dilediği her şeyi yapabilmesine özgürlük denir.

Kişi Hakları

1. Yaşama hakkı
2. Kişi dokunulmazlığı
3. Kişi hürriyeti ve güvenliği
4. Özel hayatın gizliliği ve korunması
5. Yerleşme ve seyahat hürriyeti
6. Din ve vicdan hürriyeti.
7. Düşünce ve kanaat hürriyeti
8. Bilim ve sanat hürriyeti
9. Basın ve yayınlara ilgili hürriyetler
10. Toplantı hak ve hürriyeti
11. Mülkiyet hakkı
12. Hak arama hürriyeti.
13. Temel hak ve hürriyetlerin korunması

Siyasi Haklar ve Ödevler

1. Türk vatandaşlığı
2. Seçme seçilme siyasi faaliyetlerde bulunma hakları
3. Kamu hizmetine girme hakkı
4. Dilekçe hakkı

Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler

1. Ailenin korunması
2. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi
3. Çalışma ile ilgili haklar
4. Toplu iş sözleşmesi grev hakkı ve lokavt
5. Ücrette adalet sağlanması
6. Sağlık çevre ve konut hakkı

7. Gençliğin korunması ve spor hakkı
8. Sosyal güvenlik hakları
9. Tüketici hakları
10. Tarih kültür ve tabiat varlıklarının korunması

TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİMİZİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- 1- Doğumla başlar, ölümle biter.
- 2- Evrenselidir. Dünya'nın her yerinde geçerlidir.
- 3- Dokunulamaz, devredilemez ve vazgeçilemez özellikler taşırlar.
- 4- Tamamı bir bütündür. Bir tanesi bile olmazsa veya kullanılmazsa diğerleri bir işe yaramaz.
- 5- Sınırlandırılmaz. (Sıkıyönetim, savaş, bulaşıcı hastalıklar, nüfus sayımları gibi olağanüstü durumlarda yani insan hayatının söz konusu olduğu durumlarda Yaşama hakkımızın dışındaki diğer tüm haklar sınırlandırılabilir.)
- 6- Başkalarının hak ve özgürlüklerinin başladığı yerde bizim hak ve özgürlüklerimiz biter.
- 7- Her devlet düzenlediği anayasa ve yasalarla İnsan haklarını güvence altına almak zorundadır.

ÖZEL YAŞAMIN GİZLİLİĞİ

(Anayasa, Madde 20): Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Kişilerin özel hayatlarını kendilerinin izni olmaksızın topluma sergilemek doğru değildir.

Özel Yaşam: Meydana gelen herhangi bir olay sadece bir bireyi, o bireyin ailesini veya çalışma arkadaşlarını ilgilendiriyorsa bu olay o insanın özel yaşamına ait bir olaydır.

Genel Yaşam: Meydana gelen bir herhangi bir olay bir kişinin yanı sıra yaşadığı mahalleyi, kenti, ülkeyi veya tüm dünyayı ilgilendiriyorsa o olay genel yaşam içerisinde yer alan bir olaydır.

Örnek: Herhangi bir insanın otomobilinin içinde ailesi ile birlikte sohbet ederek trafikte yol ilerlemesi o kişinin özel yaşamına ait bir olaydır. Fakat aynı bireyin az sonra kendisini ailesiyle yaptığı sohbele kaptırıp dikkatini dağıtması ve kaza yapması genel yaşama yönelik bir olaydır.

HABERLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ

(Anayasa, Madde 22): Herkes haberleşme özgürlüğüne sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Bilgisi ve izni olmaksızın hiç kimsenin telefonu dinlenemez, mektupları açılıp okunamaz. Bunlar yasalarla güvence altına alınmıştır.

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

(Anayasa, Madde 26): Herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama hakkına ve yayma hakkına sahiptir.

(Anayasa, Madde 28): Basın hürdür, sansür edilemez.

Basın özgürlüğü de insanların fikirlerini gazete, dergi, radyo ya da televizyon aracılığı ile insanlara ulaştırma özgürlüğünü içerir.

KONUT DOKUNULMAZLIĞI

(Anayasa, Madde 21): Kimsenin konutuna dokunulamaz. Çeşitli nedenlerle, yasayla yetkili kılınmış kurumların yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. İnsanların kendi evlerinde rahatsız edilmeden yaşam sürme hakkı Anayasada güvence altına alınmıştır.

YAŞAMA HAKKI

(Anayasa, Madde 17): Herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Yaşama hakkı, bütün hakların temelidir. Savaş, sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde dahi durdurulamaz, yok edilemez.

KİŞİ DOKUNULMAZLIĞI HAKKI

(Anayasa, Madde 17): Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya muameleye tabi tutulamaz.

Böylece kişinin yaşamaması ve vücut bütünlüğü güvence altına alınmıştır.

SAĞLIK HAKKI

(Anayasa, Madde 56): Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Sağlık hakkı insana beden ve ruh sağlığı içinde yaşama isteme hakkını verir.

EĞİTİM VE ÖĞRENİM HAKKI

(Anayasa, Madde 42): Kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetiminde yapılır.

İnsanın kendisini geliştirme ve sahip olduğu hakların bilincine varması eğitim yoluyla olur.

SEÇME VE SEÇİLME HAKKI

(Anayasa, Madde 67): Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.

Seçme ve seçilme hakkı demokratik toplumlarda temel ilkelerden biridir.

DİLEKÇE HAKKI

(Anayasa, Madde 74): Vatandaşlar ve karşılıklı esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin (En geç 60 gün içinde) dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN KÖTÜYE KULLANILMAMASI

(Anayasa, Madde 14): Anayasa’nın hiçbir hükmü Anayasa’da yer alan hak ve hürriyetleri yok etmeye yönelik bir faaliyette bulunma hakkını verir şeklinde yorumlanamaz.

Yorum

Hukuk tanımlamasının çok geniş olduğu görülmektedir. Niye verilmiyor derseniz, sosyal kalıplar denilebilir.

Hak, görev ve ödev konumundaki bütünleşme dikkati çekmektedir. Hakkın varsa, ödevin ve görevlerin vardır şeklinde eklemeler dikkati çekmelidir.

Yabancı ülkede olsalar bile Türk Vatandaşı olarak görülmektedir.

Türkiye’de yabancılar ayrıca vurgular:

Kanunla sınırlama yapılabilir ama uluslararası standartta olmalıdır şeklindedir.

- *V. Yabancıların durumu: Madde 16* – Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir
- **Madde 74** – Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir...

Türk Ceza Kanunu’nda¹:

Temel İlkeler ve Tanımlar

Ceza Kanununun amacı

Madde 1- (1) *Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir.* Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi

Madde 2- (1) *Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez* ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz.

(2) *İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz.*

(3) *Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren*

hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.

Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi

Madde 3- (1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur.

(2) *Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konuları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.*

Kanunun bağlayıcılığı

Madde 4- (1) *Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz.*

Özel kanunlarla ilişki

Madde 5- (1) Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır.

Yorum devamı:

Bu açıdan bir kişinin hakkı doğal ve yerinde iken, düzenlemeler, kural ve kalıplar oluşturmak kabul edilemez, ayrıca da düzenlemelere karşı davranmak suç niteliğinde de değildir.

Haklar doğal olarak verilmektedir, bir talep etmek gerekmez.

Çalışma şartlarında da eşit olunması gerekir, birisinin zarar, aleyhine olursa o antlaşma geçerli değil butlana kabul edilir.

Her çalışmanın karşılığı olacaktır

Çalışma bir değer, eser üretmek, emek demektir. Belirli bir plan, bilerek, bilim üzere, inanarak yapmak da bir emin/güven/inancı da birlikte getirmektedir.

Bazı vurgular vardır. Bunlar:

- **Çalışmada amaç, birlik, beraberlik ve eserler bu boyutta olmalıdır:** Bir elin nesi var, iki elin sesi var gibi, aynı yolda bireyler kendisi yürüse bile, oluşan grup, bir etkinlik ve bir fetih yürüyüşü olur.
- **İnsanlar kendi talebi dışında göçe zorlanamaz, yurtlarından çıkarılamazlar:** Bazı yürüyüşlerde, Zencilerin, Afrika kökenlilerin, yürüyüşlerinde kişiler kendi talebi ile yola çıktılar. Çünkü yolda karşılaştıkları eziyetin sorumluluğunu, yöneticiler almayız dediler. Bu bir güç oluşturdu, ve zorla da ola başarılı oldu.
- **İnsanların çeşitli nedenle göçmesi beklenir, en beklenti eğitim için göç edenler olmaktadır:** Bizler, eğitim için gönderdiğimiz evladımızı, bir askere uğurlama gibi, gelin uğurlama gibi yaparız. Giden gider, inşallah kendi kültürü ile yabancı olmaz, dileğidir.
- **Zorlama işkenceye girer, TCK göre insanlık suçudur, zaman aşımı da olmaz:** Birey kendi benliği ve kişiliğini sağlamıyorsa, Hakkı temeldir ve göçebilir. Civil Liberties boyutuna karşı çıkan kabul edilemez. Engel olmak işkence gibi alınmaktadır. Ayrıca Hukuk Boyutu ile incelenmelidir. İnsan, kişi onuru ile bağdaşmayan davranışları kapsamaktadır.
 - **Kişi Hak ve Özgürlük önceliklidir, sağlanmaması işkence kapsamındadır:**
*Temel İlkeler ve Tanımlar: Ceza Kanununun amacı: **Madde 1-** (1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.*
 - **Kanunun suç saymadığı şey için ceza verilemez, kıyas, yorum yasaktır, birey istediği davranışı, suç dışında yapabilir:**
*Temel İlkeler ve Tanımlar: Ceza Kanununun amacı: **Madde 1-** (1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.*
 - **Yasak, bilgilendirme amaç olanda değil, zarar oluşturacak boyutta bir uyarı olarak irdelenmelidir ve kanunda yazılı olan ve kesin, somut olanlar ancak yasak olabilir:**
*Suçta ve cezada kanunilik ilkesi: **Madde 2-** (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz. (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. (3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.*
 - **Her birey eşittir, hak edişe göre davranmalıdır, farklı muamele göremez, şefaaf olmaz:**
*Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi: **Madde 3-** (1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur. (2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler*

arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konuları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

- **Zarar ve zulüm açıktır, bilmemek mazeret olamaz:**
Kanunun bağlayıcılığı: **Madde 4-** (1) Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz.
- **Türk Ceza Kanunu tüm yasaları etkiler, kapsar, ana bakış açısıdır:**
Özel kanunlarla ilişki: **Madde 5-** (1) Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır.
- **İşkence İnsanlığa karşı suç kapsamındadır:**
İnsanlığa karşı suçlar: **Madde 77-** (1) Aşağıdaki fiillerin, siyasal, felsefi, ırki veya dini saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak işlenmesi, insanlığa karşı suç oluşturur:
Kasten öldürme. b) Kasten yaralama. c) **İşkence, eziyet veya köleleştirme.** d) Kişi hürriyetinden yoksun kalma.
- **İşkence ve eziyet boyutu; insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kişidir.**
İşkence ve Eziyet: **İşkence: Madde 94-** (1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan on-iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.
- ***Savunma, müdafaa yapmak, hakları korumak ve gözetmek, dışında yaklaşım kabul edilemez:*** Kuran İfadesinde de yer alamaktadır^{2,3,4}:
 - **Toplumda zarar bir kişiye değil, insanlığa yapılmış kabul edilmelidir.**
3/140: Size bir yara değişorsa, o topluma da benzeri bir yara mutlaka değmiştir. Bak işte günler! Biz onları insanlar arasında dolandırır dururuz. Allah bu sayede iman edenleri bilecek, sizden tanıklar/şehitler edinecektir. Allah zulme sapanları sevmez.
 - **Benliklerini feda eden, şehitler üstün kabul edilir.**
4/69: Allah'a ve resule itaat eden kişilere gelince, bunlar, Allah'ın kendilerine nimet verdikleriyle beraberdirler. Peygamberlerle, hak dostlarıyla, şehitlerle, hayır ve barışı sevenlerle. Ne güzel dosttur bunlar
 - **Zulüm ve zalim ile mücadele şarttır.**
4/72: İçinizden öylesi de var ki, ne olursa olsun ağırdan alır. Size bir musibet gelip çatarsa şöyle diyecektir: "İyi ki onlarla birlikte şehit olmadım. Allah bana lütufta bulundu
 - **En güçlü şahit kendimizdir.**
57/19: Allah'a ve resulüne inananlar var ya, özü-sözü doğru kişiler onlardır. Rableri katında tanık olanlar/şehitlik mertebesine erenler de onlardır. Onların ödülleri ve ışıkları vardır. Küfre sapıp ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar cehennemnin dostu olacaklardır
- ***Mücadele insanlıkta ve hukuka, kanunlara uygun yapılır, savunma esastır.***
- ***Beklentisi, doğru ve güzel üzerine olmak, sevgiye teslim olmaktır.***
- ***Sevgi ve insanlıkta olarak yapılanlar ömür ötesinde de taşınırlar.***

Zalim ile dost olunmaz, zulüm ortadan kaldırılmalıdır

İnsanlar, yaratılış olarak, hukuk hakları olarak eşittir. Ancak, toplum, sosyal ve kültürel olarak belirli grup olarak ayırmak isterler. Üst, orta ve alt sınıf başlıca 3 grup olmaktadır. Her grup belirli kriterler ve somut veriler ile eşitlik iddiasında olur. Aynı diploma sahibi olmak gibi.

Bir köpek, her bireye yaklaşmaz, yaklaşmadığı kişi ile dost olmayın derim. Ona göre onlara yem alan kişi olabilir ama sevgi beslememektedir. Sevgi boyutu değil, bir menfaat boyutu vardır ve yalancı yaklaşım vardır.

Burada dost olmamalı, veriyi, kanıtı veya zalimi öldürmelidir. Bir insan nerede olursa olsun, sevgi göstermesi ile tüm yaklaşımların yok olmasına neden olabilir. Bir köpek algılar ve gelir, seversiniz, düşmanca yaklaşım ortadan kalkar.

Ezilib, horlanmak yerine, zulümden kaçmak, göç etmelidir

İnanların gerekçeleri ve dayanakları önemlidir. Ezilib, horlanan ve zulüm görmenin dayanma gerekçesi olmaz, başka yerlere göç etmelidirler.

Mücadele, savaşta da ölüm bu açıdan bir yapılacak olmalıdır.

Afrika'nın çölleşmesi ile tüm Evrene yayılış bu amaçla olduğu, yaşam açısından yeni yerler bulmak olduğu gözlenmektedir.

Göçmenin gerekçesi önemlidir

Göçmek bir özür değil, bir dayanak ve gerekçe olması ile olur. Bunun anlamı, işkence ve insanlık suçu olmalıdır.

Göçmenlerin varlığının sürdürülmesi sağlanmalıdır

Yardım, insanlığa yardım etmektir.

Tüm İnsan Hakları Bildirgeleri ve Yasaları, göçmenlere yer açılması, bunlara imkân verilmesinin sağlanmasıdır.

Tarihte birçok büyük göçler tanımlanmaktadır.

- 25000yıl önce Dünya ısınması ile, buzulların erimesi, Akdeniz 360 metre yükselmesi, Boğazların açılması, Karadeniz deniz olması: Üç koldan, Kafkasya'dan (Kafkas ırkı, Orta Asya'ya), Arabistan altından Sarı ırk, Çin ve Hindistan, ayrıca Anadolu'dan kısır göç yolu olmuştur.
- Beş bin yıl önce, çevre sorunları nedeniyle göç edilmesi.
- İki bin yıl önce, İnanış nedeni ile Hristiyan ve Musevi göçü.
- Avrupa'dan Amerika'ya göç, açlık boyutu temeldir.
- 1950, 1960, 1968 Kültürel göçler.
- 1970 yılı işçi ve Dünya bloklaşma boyutu olarak olmaktadır. 2000 yılı da bu blok oluşumunun bir başka yapısıdır.

Yazarın eğitim göçü

Her yere kendimizi götürdüğümüze göre, temel fail olarak biz olmamız, olaylara şahit olacak bizler ise o zaman olaylara farklı bakmalıyız.

Yaratılışa göre siz isteyin, talep edin, dua gibi niyet olsa da biz yakınlaşalım, gerçekleştirelim demektedir.

O halde olaya farklı bakmam gerekir dedim.

Üniversite Tercihim

Üniversiteye girdiğim zaman 6 tercih yapıyordum, 5 Tıp Fakültesi vardı, hepsini işaretledim ve biri de Tıbbi Biyoloji oldu. Bir arkadaşım istediğini seç, durumunu öğrenmiş olursun, bu yıl olmaz ise diğer yıllar ona göre kazanırsın, ama neredesin bilirsin demişti.

Altıncı sırada Erzurum Tıp (Ankara Üniversitesi Hacettsape Tıp Fakültesinde bağlı olan yeni kurulmuş olarak) çıktı. Adım farklı idi, ama kayıt numaram tutuyordu. Kimse bana inanmadı,

beni kutlamadı. Bu bana gerçek ile algı farklı olabilir, bu açıdan gerçeğe dayanmanın gerekliliğini vurguladı.

Daha sonra Ankara Tıp ve Hacettepe zaten aynı yerde yapıldığı için, sadece dalı değiştirdim. Hacettepe, ablam daha önce kaydolmuştu, kişilere, bireysel verdikleri imkân ve bir öğrenci değil hekim gibi yaklaşımları beni çekti.

Haftada iki gün, salı, perşembe öğleden sonra bir yerde çalışabileceğimiz söylendi. Babamın arkadaşı olduğu için, Çocuk Alerjisi, Kemal Özkaragöz seçtim. Orada aşı yapılacak çocuklar bekliyordu, bize aşıları siz yapacaksınız denildi. İtiraz ettim: a) Aşı neden yapılıyor bilmiyorum, açıklanmadan da yapmam, 2) Aşı tekniğini bilmiyorum, yapamam, 3) Acil durumda ne yapılacak, destek yeri olmalı dedim. Sorumlu olan telefon açtı, buraya iki hekim geldi dedi, ben itiraz ettim, daha ikinci gündeyiz, karar vermek ile hekim olunur, aşama ile etkinlik kazanılır dedi. Laboratuvara gittik, Hoca sevgi ile karşıladı, hasta IgE yapar, biz IgG sentezlenerek etkisi, yakınmasının şiddetini azaltıyoruz dedi. Doçentlik tezini verdi. Okusan anlamazsın ama bir bilimsel gerekçesi olduğunu kavra, tez sende kalsın dedi. Teknik, orada öğreneceksin, yapılan yer zaten acil müdahale alanı olan yer dedi.

Biz aşığı yapmayı öğrendik ve yaptık. O zaman için, işiniz bitmedi, hastalar ile birlikte olacak, izlenecek dediler, iğnelerin ucunu sivirtmek ve temizlemek gerekti. O zamanla tek kullanımlıklar yoktu.

Daha ilk günler, hekimliği kavramak, bir bakıma başka Evrene göçmüş oldum.

Hacettepe Yaşamım

Eğitim boyutu olarak İlk, Orta ve Lise TED Ankara Kolejinde yaptım. Hacettepe Tıp ve Pediatri Uzmanlığı tamamladım. Doğramacı özel yaklaşım yaptı, ilk Hacettepe mezunu Başasistan ve Yurtdışı Kongresine götürdü.

Yurtdışı Kongresine 3 asistan götürmüştü, ikisi Başasistan birisi de üçüncü yıl asistanı idi. Bize sizler uçak ile, paraşüt ile gittiğiniz yerde hekimlik yapabilirsiniz, kendinize güvenin diyen Doğramacı idi.

Eskişehir

Hacettepe'de akademik boyut imkânı varken, Eskişehir, tanımadığım bir yerde, ilk yapılanma yaklaşımında bulunmak istedim.

Babam, Senatör, Dahiliye Uzmanı ve Doğramacının tanıdığı idi ve niye bilinmeyen bir yere gideceğimi sordu. *Benim bir Babam var dedim (kendisini kastediyordum), İstanbul Üniversitesini 1941 yılında sınıf birincisi olarak tamamlamasına karşın, teklif de almasına dikkate almadan, Sıtma Savaş, Verem Savaş için Anadolu'da çalışmış dedim.*

Memleketin ihtiyacı vardı dedi. Durdu, evet Rektör Servet Bilir'in ihtiyacı var (nitekim ilk 001 akademik kadro verdi), eğer 5 yıl içinde başarılı olmazsan geri gel dedi.

Hiçbir şey, bebek yatağı bile yoktu. Beş yıl içinde, Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi kurdum, doçent oldum.

Pamukkale Üniversitesi Kurucu Rektörü

Göç devam etti, Doğramacı doğrudan etkisi ile ilk kurucu rektör olarak atandım. Turgut Özal listeden sadece beni imzalamış, diğerlerin inceleyeceğim demiş.

Bana göçün devamlılığı için söz aldılar, Köy Enstitüleri gibi Enstitüler kurmama için, Özal, Doğramacı, Orhan Oğuz (Milli Eğitim Bakanı) yaparsın, yapacaksın dediler.

Şimdi o faaliyet içindeyim. 2016 hakkımda açılan davalar Yargıtay'da kanun ve nizamlara uygun diye beraat ettiğim için, göç yaklaşımlarım sürmektedir.

NOT: Göç etmenin anlamı, orada bir değişim, gelişim, boyut oluşturmak ise bu tanımı kurarım. Bir yere gitmek, tatilde bile olsam, mutlaka çevre, bahçede değişimi yaşarım. Bahçedeki zararlılarla mücadele etmek deyince, zehir değil, sabunlu, sirkeli su ile bitkileri yıkarım. Burada amaç öldürme değil, biyolojik kontroldür. Bazı ilaçlar, bitki öz suyunu ekşi yapar, tırtıllar beslenemez ve kaçmak zorunda kalırlar.

Şahit arama en güçlü şahit kendin olursun

Bir kongrede arkadaşım kahve içmek istedi. Arkasından falına bakmamı istedi. Başladım, *gelini İngiltere'de orkestra sunumu başarılı geçecek, kızı ise yine sıkıntılarını çözecek* dedim. *Sen de onları ziyaretine gideceksin* diye de ekledim.

Nerede gördün deyince bakın *burada bu lekelerde var, görmüyor musunuz* dedim. *Bakın bu da gidiş yolu dedim. Geliş dersiniz o da bu yol oluyor* diye ekledim.

Dinleyenler bayılacak gibi oldular. Fala inanmayan bir hekim, fala bakarak, geçmiş ve geleceği görüyor, bir yapı kuruyordu. *Buna fal dünyası dedim, bir göç algısıdır* diye ekledim.

Şunun gerçeğini söyle deyince de *aşam yemekte saatlerde dinledim, bugün ise onu desteklemek için, her boyut iyi olacak demekteyim* diye olayı anlattım.

Sorun ise, sonunu bilmeyenler kuyruğa girdi. Ben sizi tanıyor muyum diye sorar, bana neler oluyor söylerseniz, falda da onları söylerim diye ekledim. Biz söyleyince fal olmaz ki dediler. Ben de fal diye bir boyut olmaz, dilek, temenniler olabilir ancak dedim.

Bir okulda iken, bir arkadaşım geldi, beğendiği bir kıza teklif yapacak, evlenmek istiyorum dedi. Fala bakarak aracı olmamı istedi. Falda rutin söylenenlerden sonra, kız *benim evlenme durumum ne olacak* diye sormaz mı? *Adında S harfi olan bir kişi seni seviyor* dedim. Arkadaşın adı Mustafa idi, kahve de de S sık görüldüğü için, yol değil, evlenmek isteyen kişinin adındaki harf diye sundum. Kız *Osman demez mi? Osman zaten evlenmek için teklif etti, ama annem kabul etmiyor, ben de onu seviyorum, ben ne yapacağım* diye sordu.

Bizler insanın içini ve içindeki olayları, göçleri ve duygu durumunu bilemeyiz, ama tahmin etmek te yanıltıcı olacaktır. Bu gibi vesileler ile ancak oraya çıkarılabilir.

Bizler şahit oluyoruz ama algılıyor muyuz?

Tüm bu olaydan sonra arkadaşım kız Osman'ı değil, beni hala seviyor demesi, olaya şahit olmadığını gösterir. Yanında idi, ama bırakmak istemeyince onla evlenemez diye iddia ederek, kendisine yön vermesi ise anlaşılır olamaz. Nitekim ona başkasını beğenmesi için didindim. Ablasına yöneldi.

Olmak veya Olmamak konusu

İnsanların her bireyin bir kişiliği ve şahsiyeti vardır. Bu kimseye benzemediği için, bir yerden kopya alamaz. Aldığı anda da kendisi olamaz. Örnek, bir emsal olarak alabilir ama kendisi olmalıdır.

Eğitimin amacı da bu olmaktadır. Önce kendisini tanımalıdır.

Tanımak denilince, hırs, istek ve arzular boyutu ile değil, hayal ve fantezilere yetişilemez, kabiliyet, bilgi ve kapasitesi boyutu olmalıdır. Sevgi tümünden oluşabilecek, insan yapısında olduğu için oradan başlamalı, emzirme ile de başladığı bilinmektedir. Bu geliştirilmelidir.

Bir şeyler üretmek değil, yaşam zaten bir üretimdir, bir varlıktır, varlığın oluşumudur. Dedem, nenem beni insan etti. Ne yaptı, sevdi, kucağında hoplattı. Ev, araba gibi şeyleri alması sevgi işareti değil, zenginlik boyutudur ve uzak dursun demek istemiş olabilir.

Köpekler 3 aylık olunca süt şekeri laktozu sindiremez, kolera gibi ishal olur ve ölür. Anne kakada koku değişirse, ayağa kalkar ve emzirmez.

Komşunun köpeği doğurmuş, ona laktazlı süt verdim. O gelince normal süt vermiş, bir daha köpek süt içmedi, anladı, tanıdı. Var olmak için zararlıdan kaçınmalı, yapılmamalıdır. Ölebilirsin.

Bir kişi menfaat için bir şeyi alır, bir bakıma gasp ederse, bir daha o kişiyi kimse dost olarak almaz, kabul etmez, bana da yapabilir der.

İnsanlar bir şey için hayat boyu çalışır, mücadele edebilir ama tek bir seferde yok edebilir. O anda olmak veya olmamak önemlidir.

Rektör iken, kimsenin hatırı geçerli değil, hak edişe göre ayarlıyordum. YÖK Başkanı bizim dediğimizi yapmazsan, senin hakkında dava açacağız dedi. Ben de kişiliğimi ezdirmem, bahçede idam sehpası bile kursanız, vaz geçmem, ama o kadar istemiyorsanız, benim makamda gözüm yok, istifa edip ayrılıyorum dedim, imzayı bastım. Sonra yine de dava açtılar, Mahkeme olduktan sonra Soruşturma Komisyonu çağırdı, 6 ay uğraştık bir şey bulamadık ama rapor yazmamız gerekti dediler, ben de abartırsınız dedim. Sayıştay, Ağır Ceza ve sonra 6 Hukuk Mahkemesinde de Kanun ve Nizamlara uygun diye beraat ettim, 1998-2016 yılına kadar sürdü. Diyeceksiniz, bir üst mahkeme karar vermiş iken, nasıl alt mahkemeler dava açar dersiniz. Burada süreç uzatmak olduğunu anlaşılmaktadır.

Ben olduğum yerdeyim, yeni göçlere hazırlık yapıyorum. Olduğum yerde duramam.

Referans İncelemesi

Bu konuda literatür taraması yaparak, yorum tapmak önemli olmalıdır.

Question of the Month: To Be or Not to Be, What Is the Answer?²

https://philosophynow.org/issues/117/To_Be_Or_Not_To_Be_What_Is_The_Answer
The following responses to Hamlet's big question each win a random book.

"There is only one philosophical problem which is really serious: suicide. To decide whether life is or is not worth living." So opined Albert Camus, and he proffered an answer too. Yes, life is worth it if lived with lucidity, conscious of life's absurdities, but rebelling against them. Scorn its arbitrariness and commit to being happy. Carry on Sisyphus!

Yorum

İnsanlar kendi varlığı bir değerdir, bu nedenle, değer üzerinden yaklaşmalı, sormalı, yaşam değerli mi?

Bu soru kişiye sorulursa evet, ama başkasına zarar veriyorsa, o hayır der.

Sevgi üzere insanlıkta olmak çalışarak değer ve eser yaratmak yaşam olmalıdır.

The question is topical. The single biggest cause of death among men under forty-five in the UK is suicide, and that's typical for the whole Western world. Is that a 'philosophical' issue? Being authentic – true to who you are, and exercising your freedom to choose – is easier said than done in a modern world that's so coercive. Social media invites us to create a kind of living autobiography that is not necessarily about the person we are. And how do you exist authentically with the pressures of modern life, which tend to bear us along on a tide of preoccupations? Understanding our human condition goes some way to inuring us against its absurdities.

Where does suicide fit in a cost/benefit calculation of life's trials and tribulations – which is what Hamlet's soliloquy is largely concerned with? It is only if you exist that you can have pleasure, joy and satisfaction. As long as these outweigh the pain and the suffering, then being is worth it. But there is arguably an asymmetry in this argument. If you no longer exist then there is a complete absence of pain, which is a good, but also an absence of pleasure. Yet the latter is not in itself bad, because there isn't a person who is being deprived. For the living, however, the calculus is different: pleasure involves a good, yes – but you experience pain too, which is an outright bad. Bad seems to outweigh the good when you compare the latter with the former, so that if we had the choice whether to come into being in the first place, we might well answer, no thanks.

Eastern philosophical traditions argue that we confuse 'being' with egotistic thought and emotion; break free from these and you become aware, present, attentive to the present moment and non-reactive. This emergent self enjoys a different sense of being. It isn't just what we feel and experience that matters to us, it is also what we are and how we live in contact with reality; and being in contact with reality requires us to be.

Mike De Val, Nant-y-Derry, Abergavenny

Yorum

Hamlet açısından ele almış, intihar konusuna da değinilmiş.

Olumlu ötesinde olumsuzların yaşamda olması beklenir. Çözüm de bulunmayabilir.

Gerçekçilik boyutu öne çıkarılmış.

To be is a good. Unless existence is a good, then nothing is good. Yet we all desire good: the will is naturally drawn to the good, and recoils from harm. What is not good is evil, meaning that evil is the privation of good. So evil only exists relative to some good. We all participate in goodness, which can be perfect only in God. Yet we've all also experienced evil at some point, because we all exist. We've also had experience of good, whether simple or complex; the pleasant feeling of sunshine on one's skin, or the pleasures of friendship or romance. These are goods which we especially recognize when they're missing, in the bitter cold, or loneliness, or heartbreak. No one who loses a limb reckons life better by the loss itself. Rather, the loss is only made bearable by the gain of some other good; for example, by becoming a more grateful person, or a more charitable human being, through overcoming the adversity. I think few would argue that the evil was *required* in order to gain these goods. Rather, the evil was merely the occasion of these intangible goods, which could be acquired by anyone at any time.

There still sometimes occurs the feeling that life is unbearable, that the sum total of good experiences surely cannot outweigh the bad ones. Or perhaps the crushing weight of adversity and sorrow has made its presence felt too keenly upon a soul. To know that another has suffered more than me and has endured it admirably – Jesus is a good example – may be a small comfort. But perhaps all that is needed to revive hope is a change in perspective; to have a little more courage, a little more strength, and the grace to bear that which is passing, for this earthly life is indeed passing, lasting but a moment, while eternity is forever. With a perspective such as this, and the examples of countless others who endure suffering with fortitude, who wouldn't be inspired to work not for what perishes, but for eternal life?

Efren Pizano, Chatsworth, California

Yorum

İyi nedir algısı yaratılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

İyi yapısı yerine etik ilkeler denirse, hiç olmazsa soru doğru nedir olmakta, zarar ve zulüm olmayan basit olarak doğru yaklaşımı ile çözüm kolay olacaktır.

Yaşam sınırlanır ama sevgi ölümsüz denilebilir.

To be or not to be? That is the question that arises when one faces up to the feelings of anguish, despair, and insignificance that can overcome us during times of deep reflection. Such feelings can lead us to wonder if it would be easier to end it all now and be done with the fluctuating emotions that never seem to settle or straighten themselves out with time. They linger on our horizon alongside another cause for concern: the certainty of death. When we reflect on the likelihood that a century from now, we will be erased from the historical memory, a dark

shadow of meaninglessness can be cast over our every decision and action. We feel like a Kafka character, who has been summoned to this world without a reason but living in hope that one day, before death, it will all become clear. I personally do not hold my breath.

Instead of looking for answers in the works of existentialist philosophers or in the texts of the world's religions, perhaps a reason to be can be found by observing nature. While walking my dog one afternoon, I noticed a cherry blossom tree in full bloom. It was strikingly beautiful, and I made a point of walking the same route every time I took the dog out, so that I could bear witness to the pink leaves that had left such an impression on me. A week or so passed, and I headed out on the same route: only this time, the tree stood bare. I was later to find out that these blossoms are very short-lived. Ever since I became aware of the cherry blossom tree's evanescent nature, I have felt a deep affection towards it. I believe that while the colour of the petals is pleasing on the eye, it is their transience that provides the special aesthetic quality.

Like the blossoming of a 'Sakura' tree, our lives are unending. This does not render them pointless. Instead, it provides the beauty and significance that makes them worthwhile. If we can learn to embrace our impermanent and absurd condition, we may, like Albert Camus, find within us an eternal summer.

Kevin Hattie, Kirkintilloch, Glasgow

Yorum

Bir ağaçtaki çiçek gibi geçici olduğu vurgusu olsa da onun tohumları ile yeni nesil devam etmektedir.

The reference in the question is undoubtedly to Hamlet's soliloquy where, considering suicide, he realised he and others are deterred by fear of what may happen after death. But to me the question also suggests the Greek myth where, when questioned by King Midas as to what is the best and most desirable thing for human beings, the satyr Silenus replies: "Not to have been born – but the next best is to die soon."

Some may say that philosophies which claim that life is not worth living, or that only a fear of death deters us from taking our lives, cheapen and degrade life. But, in regards to Hamlet, much of his soliloquy appears to ring true. He is surely right to say that life is full of tribulations – "the thousand natural shocks" – and that we are often unable to avoid them. We may, for example, be oppressed minorities living under a dictatorship; or, like Ophelia, we may be scorned in love. By ending our lives, it may, strangely, seem that we are taking control over matters and deciding how to live (to not). However, although many may hate their lives sometimes, few actually take their lives. Hamlet seems right when he says, "conscience makes cowards of us all." Silenus, however, seems to be saying that it's never worth living at all. Yet surely many things do make life worth living: the beauties of nature, art, science, the capacity for reason and self-awareness which allows us to appreciate these things. Although we know some of our life-experiences will be painful, and are aware that love affairs and friendships end, and the people we love most may die in the course of our life, there is, arguably, still much to appreciate. Furthermore, there is perhaps a certain dignity gained by living through personal adversity. Consider Camus' telling of the myth of Sisyphus: Sisyphus adheres to his pointless labour in Hades despite the endlessness and ignominy of it, deriving some nobility from his absurd condition.

And irrespective of the rights and wrongs of suicide, should we really fear death and what comes afterwards? Perhaps we should instead view it with anticipation. In the words of Peter Pan, death is "an awfully big adventure."

Jonathan Tipton, Preston, Lancashire

Yorum

Ölümden sonra ne olacak sorgusu sorulmaktadır. Bizim açımızdan önemi yok, kalanlar düşünsün diyebiliriz.

Bu Evrende ne ekmiş isek, orada da aynısı olacaktır.

Zarar ve zulümde olanlar düşünsün diyelim.

Is that the one real philosophical question – whether to live? (Camus.) But yet it is not really a question; it is a *choice* (or are we merely bewitching ourselves with language here? – Wittgenstein). But what is the purpose of this 'real philosophical question'? Purpose itself goes far beyond the idea of 'to be': the real answer is to be sought in 'how to be for someone' (Levinas).

In fact, there is no ‘answer’ available to us, only a choice; and this choice is contingent on whether the ‘to be’ can attain (realised, etc) its purpose – whether understood as that revealed in scripture, as the final cause in Aristotle’s sense, as some personal construction, or the ideal of a thinking subject, and so on.

Hamlet’s trouble in asking his question is also an admission of having missed a particular life-purpose. That is, Hamlet is without an answer to the primary pair of questions: ‘What is man and why are we here?’ (Cassirer). I mean, it is difficult to imagine the ‘What am I?’ before knowing the ‘Why am I?’ This alone can inform us about ‘Who am I?’; and only from answering that can one have any idea about how to answer ‘What should I do?’

So, Hamlet seems not to understand what he is asking. He, like everyone else, cannot proceed to properly answer ‘To be or not to be?’ without having performed the necessary first step of making a positive identification of, and commitment to, why he is here. And then the so-called ‘question’, like the dense fogs of Elsinore which so mystified him, should clear.

Hank Vrana, Sofia, Bulgaria

Yorum

Yorumdan daha ziyade seçim olduğu ifade edilmektedir.

Olmak veya olmamak seçimden öte olmalıdır.

The human heart recognizes heroes by the choices they make when they are faced with adversity or responsibility. None of us ever knows for sure what we are made of until we are tested. In *The Tragedy of Hamlet*, the protagonist falls short of being a hero by virtue of his character, or lack thereof.

According to the gravedigger’s reckoning (Act 5: Scene 1), Hamlet was thirty years old when he fell into his pit of despair.

To be fair, Hamlet’s future was pretty bleak. His father, the old King of Denmark, had been dead only a month when his mother’s scandalous marriage turned his world upside down. Hamlet knew that his mother’s self-centered happiness had cost him the throne, but he felt helpless to stand up for himself. And what can a king stand for if he can’t stand up for himself?

Poor Hamlet! He was a prince: that much was true. He knew full well who he was, but *what* he was, he hadn’t a clue.

In this modern age of blended families and accumulated cultures, we struggle more than ever to know who we truly are. Companies such as AncestryDNA and Ancestry.com lend their shovels to help us dig up our roots; but the deeper we go, the more we know that we are digging in the wrong place. Our true identity does not reside in the dry dusty bones of our family trees, but rather in the sum total of our own individual actions.

The beloved Russian author Leo Tolstoy believed that untangling who we are from what we are is one of life’s greatest pursuits. His philosophy was that our station in life merely describes us, whereas our actions define us. In his book, *The Gospel in Brief*, Tolstoy concludes that our true identity comes down to one thing: our choices.

We have no control over who we have been made into. That is a fact of circumstances beyond our control. Yet to become or not to become what we are meant to be is for us to decide. Therein, dear Hamlet, lies our true identity, and our strength to survive the slings and arrows of outrageous fortune.

Connie Koehler, Texas

Yorum

Hamlet başarısızlığı değil, bir sanal karakter olarak, bize bir misal olmaktadır.

Kendi benliğini bulmak için sorgulamaktadır.

Camus wrongly reasons that the fundamental question of philosophy is whether or not life is worth living. No one seriously raises that question except in uncommon, particular cases. Why should I continue to live? The nearly universal answer is, “Because I want to.” It’s the way nature made us. Camus should have consulted Mother Nature. To be or not to be? The empirical evidence is clear. It is *to be*.

There is a survival instinct. It is visibly operating in, for instance, conditions of slavery, where a continued existence in a degrading state of injustice, no liberty, scant pursuit of happiness, brutal punishment, and back-breaking labor, is still preferred to death. It is manifest in the clinging to life of the old and infirm whose time is short; and in the same clinging to life of the young and infirm whose time to suffer is long. Many with terminal illness who plan suicide find they cannot will themselves to do it. The survival instinct is not something we reason

out. It is in us as a result of aeons of evolution. It clearly contributes to the survival of one's species. To be or not to be? Nature answered that question for us.

Neither suicide nor deliberately sacrificing one's life for another is evidence against the survival instinct. Both are rare, and their rarity is itself evidence that 'to be' is generally preferred to 'not to be'. War might be the chief evidence to the contrary. However, most have to be conscripted or pressured to fight. And when people do march off to war, they do so not to give their lives for their country, but, as General Patton said, to make "the other poor dumb bastard die for his."

I might question my continued existence in the face of terminal illness. I would never question it just because someone suggested that life seems absurd. Even if it were proved to be so, we still are driven to live, and so we will. And if we need meaning in our lives, somehow, almost all of us will find it.

John Talley, Rutherfordton, North Carolina

Yorum

Ben neden yaşıyorum, yaşamaya devam ediyorum?

Sorulacak soru değil bu. Yaşıyorsun, doğmuşsun, yaşarken mutlu ol, sevgi dolu ol, insanlıkta kal ki, bir yerin olsun.

Conscious thoughts are due to complex electrochemical reactions in the brain, which, when deconstructed, are essentially interactions of matter and energy. Einstein's equation $E = mc^2$ says that matter and energy are interconvertible. And one of science's most secure maxims is that energy can never disappear, it merely changes form. This means that nothing is absolved from this immortality, because everything has energy-identity. Therefore, 'to be' is the *only* answer.

But will we still experience a *sense* of life after death – especially since our sense organs will no longer have the capacity to work as we anthropocentrically perceive them to? Aye, there's the rub! Emerson says in *The Poet*, "Here we find ourselves, suddenly, not in a critical speculation, but in a holy place, and should go very warily and reverently."

To conceptualize post-death consciousness is to plunge into a conjectural dreamscape. Yet, many pundits have taken this dive and fashioned innumerable 'answers. In his *Myth of Sisyphus*, Camus calls this leap to belief in an afterlife a hope that transcends human understanding, an escape from reality that is akin to philosophical (that is, intellectual) suicide. He finds integrity only in the state before the jump: in Shakespearean terms, an ego-teetering between being a "paragon of animals" and "quintessence of dust." He counsels living with the absurdity of the life we perceive. Absurdity bursts forth from conflicting contemplations of self: body and/or consciousness, meaningful and/or meaningless, particle and/or wave, etc. As T.S. Eliot said in *The Hollow Men*: "Between the potency and the existence/Between the essence and the descent/Falls the Shadow." All who meditate upon these koan-like recursive mysteries become ensnared in this speculative penumbra of potential solutions, not unlike the superposition of the photon before the wavefunction collapse.

In one sense, we will always be a part of this great flux of matter-and-energy existence; but the conscious decision to give place to being and/or non-being is one of preference not of certitude, for we cannot experience death amidst living awareness. The possible implications of quantum entanglement, universal sentience, parallel worlds, and a myriad other rabbit, beg to be chased. My preference is to shimmer in the probabilities, blink from one to another without settling, without collapsing. I will continue this relentless run to touch the horizon of human knowledge until I am enlightened by hidden variables, by inevitable natural death, or never, by nothing. Until then, the only significance any of us can give to these primeval yearnings for absolute identity are personal morality tales of ideology and imagination.

Christine Rousseau, Flagstaff, Arizona

Yorum

Elektronlar her hücrede var. Bizler atom ve enerjiden oluştuğumuza göre, konu bedensel değil, varlık oluşumu, insanlık kavramı olmalıdır.

In practice, suicide is rarely the result of a process or reasoning, but rather of a loss of reason. It is an outcome of depression, of schizophrenia, of alcohol or other drug abuse. It is estimated that 80% to 90% of suicides occur in people with mental disorders. Two-thirds of suicides visit a doctor in the month before their final act. (A depressed

young friend of mine tried to admit himself to hospital the day before he killed himself, and was turned away.) So, suicide is usually the consequence of an untreated illness; an illness that leads as surely to death as untreated cancer.

Every year, across the world a million people kill themselves, and fifteen times as many try. In the developed world it is a leading cause of death in the unreasonable young. The old, and sometimes wiser, having still a little reason, eschew it, for *reason* cannot drive us to suicide. Roquentin in Sartre's novel *Nausea* confronts a world in which all action is pointless, and quickly deduces that suicide would be pointless by the same token. Camus writes *The Myth of Sisyphus* towards much the same conclusion, encouraging us to battle on in an absurd world. Thomas Nagel agrees that if all life is pointless, then suicide is as pointless as anything else. It will be neither justified nor condemned by *reason*.

However, David Hume long ago taught us about the limits of reason for motivating action. Reason cannot prove that night follows day, nor that the world exists, nor that I have a self. And yet I daily preen myself, and in the day that follows night, I go out into the world. I may also kill my unreasonable and unjustified self.

We are not perfectly rational beings, like angels or gods. We are apes, and if we kill ourselves, it is not because reason has shown us the way, but because we have become temporarily wonky. The brain – that highly irrational organ – that struggles to convert sensation into something bearable, has given up trying for a moment. And in that moment – and it only takes a moment, it does not take *thought* – we do the non-undoable.

As for Hamlet, he was all *words, words, words*, and he was driven to murder and suicide because he had seen a ghost.

Robert Griffiths, Godalming

Yorum

İntihar kavramına bu tanımlamalara sokulmamalıdır.

Ben kimim, niye varım, ne olacağım? Bu sorgular benliğini tanımlamak içindir.

Thought over the act of self-killing has persisted for millennia alongside entrenched religious anathema against it, as well as certain religions which *require* it on occasion, for example, in the immolation of widowed Hindus. Attitudes in Western civilization started to shift from the Seventeenth Century: John Donne's defense of suicide and David Hume's critique of the Thomistic view of suicide were notable treatises. Hume argued that circumstances that lead to a human being living in constant pain and suffering mean that that person is leading an existence worse than death.

Hume thought that our natural fear of death ensured that the person who chooses to commit suicide would only do so after substantial deliberation. However, a person embroiled in dreadful circumstances may not be in the optimal frame of mind to make the choice. Giving the choice to someone else, a close relative, for example, appears to be a better alternative. However, the threat of extraneous factors affecting the decision always remains. For example, the person chosen to choose might abandon her duty to prevent an impulsive suicide in order to advance her own interests. Regardless of the checks which we might presume operate, a set of practices has yet to be devised that prevents manipulation and abuses of the potential victim. Advances in medicine have enabled us, through psychiatric testing, to determine a person's rationality in moments of extreme anguish, for instance, when a patient chooses euthanasia. But are such tests able to reveal a difference between a soldier laying her life down for her country and a suicide bomber at the end of her life? Without testing capabilities at such junctures, the answer to 'To Be or Not to Be?' would appear to lie within the moral compass of the beholder. Yet as Schopenhauer puts it, suicide "is a clumsy experiment to make; for it involves the destruction of the very consciousness which puts the question and awaits the answer."

Ish Sahai, Mumbai

Yorum

Olmak veya olmamak sorusu, ben nerede, nasıl ve neyim sorgularını doğurmalıdır.

Yaşam veya ölüm boyutunun çıkarılması anlaşılır görülmemektedir.

Whether life is inherently positive, negative, or neutral is an issue faced by many philosophers, but few confronted it with such force as Arthur Schopenhauer. For Schopenhauer, all organisms are all driven by a Will to survive that often drives them into conflict, meaning that life is essentially suffering. Even in the brief respites when Will

is not pushing us forward, there is little more than boredom. Life is therefore overall negative in nature. This is the philosophical stance of Pessimism.

This Pessimistic stance leads Schopenhauer to another rather shocking conclusion – that human reproduction is morally reprehensible, and cannot be justified through reason. If life is suffering and negative, then it follows that to create life is a cruel act, as it condemns a new being to a life of suffering. It is no wonder then that, in both fiction and reality, suffering sentient beings often curse their creators, who have damned them to an unfair existence – as exemplified in Shelley’s *Frankenstein*.

Even if we do not go so far as Schopenhauer’s Pessimism, nor accept his conclusion that human reproduction cannot be justified, his argument should highlight to us the significance of childbirth and parenthood. Creating another being is not something that should be undertaken lightly, and our reasons for doing so should be carefully considered, perhaps more than for any other act. For while we may not accept that life is inherently or simply negative, it is evident that our world is one with a great deal of suffering. With the awareness that one is bringing innocent life into an at times hostile world, parenthood is then a great duty. Let Schopenhauer’s Pessimism then be taken as a challenge and a reminder to us: a challenge to build a better world for future generations to inhabit, and a reminder that children do not choose their existences. And on a broader scale, if society supports childbirth to sustain its own existence, then education and other investments in the future should be prioritized as a debt owed to the life that has been created. If new life is to be created, then we must take care that it is not a curse, by accepting the challenge of Schopenhauer’s Pessimism.

Kenneth Thomson-Duncan, Aberdeen

Yorum

Olumlu veya olumsuz ötesinde önce gerçekçilik boyutu öne alınmalıdır.

Ben neyim, kimim, ne olmalıyım sorgusu öne çıkmalıdır.

To be or not to be? Let me try to answer the question by recounting a harrowing episode from three years ago. Facebook is a strange place to try to talk someone out of suicide. But through an instant message I checked in with a young friend, who I knew outside of Facebook. She was not doing well and threatened to end her life. I am a philosopher, not a counsellor, so I was not trained for this. Nevertheless, I had to keep typing.

I told Nancy (not her name) that she needed to stay in the world, that her presence, no matter how miserable for her, was nevertheless good and significant. I asked her to remember her place in the hearts of her family and friends. I added that her life might get better unexpectedly. I gave her links to articles that might awaken her desire to live. (All the while, I was frantically Facebooking to try to get through to her family.) I had a significant problem, though: Nancy is an atheist, who thinks that life has no objective meaning. But I did not counsel her to commit suicide if that was her desire since everything is meaningless anyway, neither I did not invoke Camus’ response to suicide, since I find these worldviews unconvincing. But since even nihilists cannot escape the truth that some things have meaning to some people, I tried to remind her of value outside of her own suffering. Ultimately, and however clichéd it sounds, that value, that meaning, is love. Love could hold her back and lead her on. I also implored her as a loving friend.

Nancy did not try to die that night. I had gotten through to her mother, who lived locally and she rushed to Nancy’s apartment. Perhaps I stalled her long enough to make that possible. Sadly, Nancy did attempt to take her own life twice not long after. She failed both times. I visited her in the psychiatric ward, because she asked to see me. It was a kind-of pastoral visit to an atheist. Our philosophical discussion about God and meaning didn’t get too far during those visits. But why did she call me, a Christian philosopher, to meet her in the aftermath of her darkness? I think it was love. If love is real, suicide is wrong. As I departed, I said, “Love is real, please stay.”

Dr Douglas Groothuis, Littleton, Colorado

Yorum

Sevgi gerçektir, intihar konusu neden değinilmektedir?

GENEL YORUM

Genel olarak olmak veya olmamak, bir felsefe tartışması ötesinde, birçok bu konuda söyleyenler dikkate alınmış, ondan fikirler sunulmuştur.

Konunun intihar boyutuna çekilmesi de anlaşılır değildir.
Fikir yerine bir cevap verilmesi gözlenmektedir.

Bu soru, her yaşamımda, her boyutunda sorduğum, kendime sorduğum bir sorudur. Etik ilkelerde olmak için, doğru nedir ve ne yapmalıyım sorusu sorulmaktadır. Birey kendisi için ise, sevgide ve insanlıkta olup olmadığını da bu yaklaşım ile tanımlama ile yapabilir.

Critical approaches to *Hamlet* Wikipedia³

From its premiere at the turn of the 17th century, *Hamlet* has remained Shakespeare's best-known, most-imitated, and most-analyzed play. The character of Hamlet played a critical role in [Sigmund Freud](#)'s explanation of the [Oedipus complex](#).^[1] Even within the narrower field of literature, the play's influence has been strong. As [Foakes](#) writes, "No other character's name in Shakespeare's plays, and few in literature, have come to embody an attitude to life ... and been converted into a noun in this way."^[2]

History

Renaissance period

Interpretations of *Hamlet* in Shakespeare's day were very concerned with the play's portrayal of madness. The play was also often portrayed more violently than in later times.^[3] The play's contemporary popularity is suggested both by the five [quartos](#) that appeared in Shakespeare's lifetime and by frequent contemporary references (though at least some of these could be to the so-called *Ur-Hamlet*).^{[4][5]} These allusions suggest that by the early Jacobean period the play was famous for the ghost and for its dramatization of [melancholy](#) and [insanity](#). The procession of mad courtiers and ladies in Jacobean and Caroline drama frequently appears indebted to *Hamlet*. Other aspects of the play were also remembered. Looking back on Renaissance drama in 1655, Abraham Wright lauds the humor of the gravediggers' scene, although he suggests that Shakespeare was outdone by [Thomas Randolph](#), whose farcical comedy *The Jealous Lovers* features both a travesty of Ophelia and a graveyard scene.^[6] There is some scholarly speculation that *Hamlet* may have been censored during this period: see [Contexts: Religious](#) below. Theatres were closed under the [Puritan Commonwealth](#), which ran from 1640 to 1660.

Restoration

When the monarchy was [restored](#) in 1660, theatres re-opened. Early interpretations of the play, from the late 17th to early 18th century, typically showed [Prince Hamlet](#) as a heroic figure.^[citation needed] Critics responded to *Hamlet* in terms of the same dichotomy that shaped all responses to Shakespeare during the period. On the one hand, Shakespeare was seen as primitive and untutored, both in comparison to later English dramatists such as [Fletcher](#) and especially when measured against the [neoclassical](#) ideals of art brought back from France with the Restoration. On the other, Shakespeare remained popular not just with mass audiences but even with the very critics made uncomfortable by his ignorance of Aristotle's [unities](#) and [decorum](#).

Thus, critics considered *Hamlet* in a milieu which abundantly demonstrated the play's dramatic viability. [John Evelyn](#) saw the play in 1661, and in his *Diary* he deplored the play's violation of the unities of time and place.^[7] Yet by the end of the period, [John Downes](#) noted that *Hamlet* was staged more frequently and profitably than any other play in [Betterton](#)'s repertory.^[8]

In addition to Hamlet's worth as a tragic hero, Restoration critics focused on the qualities of Shakespeare's language and, above all, on the question of tragic decorum. Critics disparaged the indecorous range of Shakespeare's language, with Polonius's fondness for puns and Hamlet's use of "mean" (i.e., low) expressions such as "there's the rub" receiving particular attention. Even more important was the question of decorum, which in the case of *Hamlet* focused on the play's violation of tragic unity of time and place, and on the characters. [Jeremy Collier](#) attacked the play on both counts in his *Short View of the Immorality and Profaneness of the English Stage*, published in 1698. Comparing Ophelia to [Electra](#), he condemns Shakespeare for allowing his heroine to become "immodest" in her insanity, particularly in the "Flower Scene".^{[9][a]}

Collier's attack occasioned a widespread, often vituperative controversy. *Hamlet* in general and Ophelia in particular were defended by [Thomas D'urfey](#) and George Drake almost immediately. Drake defends the play's justice on the grounds that the murderers are "caught in their own toils" (that is, traps).^[11] He also defends Ophelia by describing her actions in the context of her desperate situation; D'urfey, by contrast, simply claims that Dennis has discerned immorality in places to which no one else objected. In the next decade, [Rowe](#) and [Dennis](#) agreed with Collier that the play violated justice; [Shaftesbury](#) and others defended the play as ultimately moral.^[12]

Early eighteenth century

Criticism of the play in the first decades of the 18th century continued to be dominated by the neoclassical conception of plot and character. Even the many critics who defended *Hamlet* took for granted the necessity of the classical canon in principle. [Voltaire's](#) attack on the play is perhaps the most famous neoclassical treatment of the play;^[13] it inspired numerous defenses in England, but these defenses did not at first weaken the neoclassical orthodoxy. Thus [Lewis Theobald](#) explained the seeming absurdity of Hamlet's calling death an "undiscovered country" not long after he has encountered the Ghost by hypothesizing that the Ghost describes [Purgatory](#), not death.^[14] Thus William Popple (in 1735) praises the verisimilitude of Polonius's character, deploring the actors' tradition of playing him only as a fool.^[15] Both [Joseph Addison](#) and [Richard Steele](#) praised particular scenes: Steele the psychological insight of the first soliloquy, and Addison the ghost scene.^[16]

The ghost scenes, indeed, were particular favorites of an age on the verge of the Gothic revival. Early in the century, George Stubbes noted Shakespeare's use of Horatio's incredulity to make the Ghost credible.^[17] At midcentury, [Arthur Murphy](#) described the play as a sort of poetic representation of the mind of a "weak and melancholy person."^[18] Slightly later, [George Colman the Elder](#) singled out the play in a general discussion of Shakespeare's skill with supernatural elements in drama.^[19]

In 1735, [Aaron Hill](#) sounded an unusual but prescient note when he praised the seeming contradictions in Hamlet's temperament (rather than condemning them as violations of decorum). After midcentury, such psychological readings had begun to gain more currency. [Tobias Smollett](#) criticized what he saw as the illogic of the "to be or not to be" soliloquy, which was belied, he said, by Hamlet's actions. More commonly, the play's disparate elements were defended as part of a grander design. [Horace Walpole](#), for instance, defends the mixture of comedy and tragedy as ultimately more realistic and effective than rigid separation would be. [Samuel Johnson](#) echoed Popple in defending the character of Polonius; Johnson also doubted the necessity of Hamlet's vicious treatment of Ophelia, and he also viewed skeptically the necessity and probability of the climax. Hamlet's character was also attacked by other critics near the end of the century, among them [George Steevens](#).^[20] However, even before the Romantic period, Hamlet was (with Falstaff), the first Shakespearean character to be understood as a personality separate from the play in which he appears.^[21]

Not until the late 18th century did critics and performers begin to view the play as confusing or inconsistent, with Hamlet falling from such high status. [Goethe](#) had one of his characters say, in his 1795 novel [Wilhelm Meister's Apprenticeship](#), "Shakespeare meant...to represent the effects of a great action laid upon a soul unfit for the performance of it...A lovely, pure, noble, and most moral nature, without the strength of nerve which forms a hero, sinks beneath a burden which it cannot bear, and must not cast away." This change in the view of Hamlet's character is sometimes seen as a shift in the critical emphasis on plot (characteristic of the period before 1750) to an emphasis on the theatrical portrayal of the character (after 1750).^[3]

Romantic criticism

Already before the Romantic period proper, critics had begun to stress the elements of the play that would cause *Hamlet* to be seen, in the next century, as the epitome of the tragedy of character. In 1774, William Richardson sounded the key notes of this analysis: Hamlet was a sensitive and accomplished prince with an unusually refined moral sense; he is nearly incapacitated by the horror of the truth about his mother and uncle, and he struggles against that horror to fulfill his task. Richardson, who thought the play should have ended shortly after the closet scene, thus saw the play as dramatizing the conflict between a sensitive individual and a calloused, seamy world.^[22]

[Henry Mackenzie](#) notes the tradition of seeing Hamlet as the most varied of Shakespeare's creations: "With the strongest purposes of revenge he is irresolute and inactive; amidst the gloom of the deepest melancholy, he is gay and jocular; and while he is described as a passionate lover, he seems indifferent about the object of his affections." Like Richardson, Mackenzie concludes that the tragedy in the play arises from Hamlet's nature: even the best qualities of his character merely reinforce his inability to cope with the world in which he is placed. To this analysis Thomas Robertson adds in particular the devastating impact of the death of Hamlet's father.^[23]

By the end of the 18th century, psychological and textual criticism had outrun strictly rhetorical criticism; one still sees occasional critiques of metaphors viewed as inappropriate or barbarous, but by and large the neoclassical critique of Shakespeare's language had become moribund. The most extended critique of the play's language from the end of the century is perhaps that of [Hugh Blair](#).^[24]

Another change occurred right around the [Romantic literary period](#) (19th century), known for its emphasis on the individual and internal motive. The Romantic period viewed Hamlet as more of a rebel against politics, and as an intellectual, rather than an overly-sensitive, being. This is also the period when the question of Hamlet's delay is brought up, as previously it could be seen as plot device, while romantics focused largely on character. [Samuel Coleridge](#), for example, delivered lectures on Hamlet during this period that evaluated his tragic state of mind in

an interpretation that proved influential for over a century. For Coleridge, Shakespeare depicted Hamlet's light of indecisiveness as resulting from an imbalance between the human attention to external objects, and inward thoughts, and thus suffered a paralysis of action because his faculty of vivid imagination overpowered his will and induced an aversion to actually enacting any measure.^[25] For Coleridge, Shakespeare aimed to convey the basic message that man must act, and not be trammelled by excessive thinking that only leads to delay. Later criticism has come to consider this view as much a reflection of Coleridge's own problematical nature as an insight into the Shakespearean character. Coleridge and other writers praised the play for its philosophical questions, which guided the audience to ponder and grow intellectually.^[3]

Late nineteenth to early twentieth centuries

At around the turn of the 20th century, two writers, [A. C. Bradley](#) and [Sigmund Freud](#), developed ideas which built on the past and greatly affected the future of *Hamlet* criticism. Bradley held the view that Hamlet should be studied as one would study a real person: piecing together his consciousness from the clues given in the play. His explanation of Hamlet's delay was one of a deep "melancholy" which grew from a growing disappointment in his mother. Freud also viewed Hamlet as a real person: one whose psyche could be analyzed through the text. He took the view that Hamlet's madness merely disguised the truth in the same way dreams disguise unconscious realities. He also famously saw Hamlet's struggles as a representation of the [Oedipus complex](#). In Freud's view, Hamlet is torn largely because he has repressed sexual desire for his mother, which is being acted out by and challenged by Claudius.^[3]

Mid- and late-twentieth century

Later critics of the century, such as [T. S. Eliot](#) in his noted essay "[Hamlet and His Problems](#)", downplayed such psychological emphasis of the play, and instead used other methods to read characters in the play, focusing on minor characters such as [Gertrude](#), and seeing what they reveal about Hamlet's decisions. Eliot famously called *Hamlet* "an artistic failure", and criticized the play as analogous to the [Mona Lisa](#), in that both were overly enigmatic. Eliot targeted Hamlet's disgust with his mother as lacking an "objective correlative"; viz., his feelings were excessive in the context of the play.

Questions about Gertrude and other minor characters were later taken underwing by the feminist criticism movement, as criticism focused more and more on questions of gender and political import. Current, New Historicist theories now attempt to remove the romanticism surrounding the play and show its context in the world of Elizabethan England.^[3]

Twenty-first century

The scholar [Margreta de Grazia](#), finding that much of *Hamlet* scholarship focused on the psychological, dedicated her work *Hamlet without Hamlet* to understand the political in the play. Indeed, the scholar Linda Charnes (author of *Hamlet's Heirs: Shakespeare and the Politics of a New Millennium*) echoed this notion in her review article of the text "There is no figure in Shakespeare's canon more explored, expounded upon, analyzed, psychoanalyzed, deconstructed, reconstructed, appropriated, situated, and expropriated than Hamlet, Prince of Denmark."^[26] de Grazia points out that many related words in the play such as "Adamah – like Adam from the Garden of Eden – (stone)" and "hamme (land)" have multiple meanings and that some of these meanings are political through their overt concern with land.^[27]

Analysis and criticism

Dramatic structure

In creating *Hamlet*, Shakespeare broke several rules, one of the largest being the rule of action over character. In his day, plays were usually expected to follow the advice of [Aristotle](#) in his *Poetics*, which declared that a drama should not focus on the character so much as action. The highlights of *Hamlet*, however, are not the action scenes, but the soliloquies, wherein Hamlet reveals his motives and thoughts to the audience. Also, unlike Shakespeare's other plays, there is no strong subplot; all plot forks are directly connected to the main vein of Hamlet's struggle to gain revenge. The play is full of seeming discontinuities and irregularities of action. At one point, Hamlet is resolved to kill Claudius: in the next scene, he is suddenly tame. Scholars still debate whether these odd plot turns are mistakes or intentional additions to add to the play's theme of confusion and duality.^[28]

Language

Much of the play's language embodies the elaborate, witty vocabulary expected of a royal court. This is in line with [Baldassare Castiglione](#)'s work, *The Courtier* (published in 1528), which outlines several courtly rules, specifically advising servants of royals to amuse their rulers with their inventive diction. Osric and Polonius seem to especially respect this suggestion. Claudius' speech is full of rhetorical figures, as is Hamlet's and, at times, Ophelia's, while Horatio, the guards, and the gravediggers use simpler methods of speech. Claudius demonstrates an authoritative control over the language of a King, referring to himself in the first person plural, and

using [anaphora](#) mixed with [metaphor](#) that harkens back to Greek political speeches. Hamlet seems the most educated in the rhetoric of all the characters, using anaphora, as the king does, but also [asyndeton](#) and highly developed metaphors, while at the same time managing to be precise and unflowery (as when he explains his inward emotion to his mother, saying "But I have that within which passes show, / These but the trappings and the suits of woe."). His language is very self-conscious and relies heavily on puns. Especially when pretending to be mad, Hamlet uses puns to reveal his true thoughts, while at the same time hiding them. Psychologists have since associated a heavy use of puns with [schizophrenia](#).^[29]

[Hendiadys](#) is one rhetorical type found in several places in the play, as in Ophelia's speech after the nunnery scene ("The expectancy and rose of the fair state" and "I, of all ladies, most deject and wretched" are two examples). Many scholars have found it odd that Shakespeare would, seemingly arbitrarily, use this rhetorical form throughout the play. *Hamlet* was written later in his life, when he was better at matching rhetorical figures with the characters and the plot than early in his career. Wright, however, has proposed that hendiadys is used to heighten the sense of duality in the play.^[30]

Hamlet's [soliloquies](#) have captured the attention of scholars as well. Early critics viewed such speeches as [To be, or not to be](#) as Shakespeare's expressions of his own personal beliefs. Later scholars, such as Charney, have rejected this theory saying the soliloquies are expressions of Hamlet's thought process. During his speeches, Hamlet interrupts himself, expressing disgust in agreement with himself, and embellishing his own words. He has difficulty expressing himself directly and instead skirts around the basic idea of his thought. Not until late in the play, after his experience with the pirates, is Hamlet really able to be direct and sure in his speech.^[31]

Contexts

Religious

The play makes several references to both [Catholicism](#) and [Protestantism](#), the two most powerful theological forces of the time in Europe. The Ghost describes himself as being in [purgatory](#), and as having died without receiving his [last rites](#). This, along with Ophelia's burial ceremony, which is uniquely Catholic, make up most of the play's Catholic connections. Some scholars have pointed that revenge tragedies were traditionally Catholic, possibly because of their sources: Spain and Italy, both Catholic nations. Scholars have pointed out that knowledge of the play's Catholicism can reveal important paradoxes in Hamlet's decision process. According to Catholic doctrine, the strongest duty is to God and family. Hamlet's father being killed and calling for revenge thus offers a contradiction: does he avenge his father and kill Claudius, or does he leave the vengeance to God, as his religion requires?^{[32][b]}

The play's Protestantism lies in its location in Denmark, a Protestant (and specifically a [Lutheran](#)) country in Shakespeare's day, though it is unclear whether the fictional Denmark of the play is intended to mirror this fact. The play does mention Wittenberg, which is where Hamlet is attending university, and where [Martin Luther](#) first nailed his [95 Theses](#).^[33] One of the more famous lines in the play related to Protestantism is: "There is special providence in the fall of a sparrow. If it be not now, 'tis not to come; if it be not to come, it will be now; if it be not now, yet will it come—the readiness is all."^[34]

In the First Quarto, the same line reads: "There's a predestinate providence in the fall of a sparrow." Scholars have wondered whether Shakespeare was censored, as the word "predestined" appears in this one quarto of *Hamlet*, but not in others, and as censoring of plays was far from unusual at the time.^[35] Rulers and religious leaders feared that the doctrine of predestination would lead people to excuse the most traitorous of actions, with the excuse, "God made me do it." English Puritans, for example, believed that conscience was a more powerful force than the law, due to the new ideas at the time that conscience came not from religious or government leaders, but from God directly to the individual. Many leaders at the time condemned the doctrine, as: "unfit 'to keepe subjects in obedience to their sovereigns" as people might "openly maintained that God hath as well pre-designated men to be traitors as to be kings."^[36] King James, as well, often wrote about his dislike of Protestant leaders' taste for standing up to kings, seeing it as a dangerous trouble to society.^[37] Throughout the play, Shakespeare mixes the two religions, making interpretation difficult. At one moment, the play is Catholic and medieval, in the next, it is logical and Protestant. Scholars continue to debate what part religion and religious contexts play in *Hamlet*.^[38]

Philosophical

Hamlet is often perceived as a [philosophical](#) character. Some of the most prominent philosophical theories in *Hamlet* are [relativism](#), [existentialism](#), and [scepticism](#). Hamlet expresses a relativist idea when he says to Rosencrantz: "there is nothing either good or bad but thinking makes it so" (2.2.268-270). The idea that nothing is real except in the mind of the individual finds its roots in the Greek [Sophists](#), who argued that since nothing can be perceived except through the senses, and all men felt and sensed things differently, truth was entirely relative. There was no absolute truth.^[39] This same line of Hamlet also introduces theories of existentialism. A

double-meaning can be read into the word "is", which introduces the question of whether anything "is" or can be if thinking doesn't make it so. This is tied into his [To be, or not to be](#) speech, where "to be" can be read as a question of existence. Hamlet's contemplation on suicide in this scene, however, is more religious than philosophical. He believes that he will continue to exist after death.^[40]

Hamlet is perhaps most affected by the prevailing skepticism in Shakespeare's day in response to the Renaissance's [humanism](#). Humanists living prior to Shakespeare's time had argued that man was godlike, capable of anything. Skepticism toward this attitude is clearly expressed in Hamlet's [What a piece of work is a man](#) speech:^[41]

... this goodly frame the earth seems to me a sterile promontory, this most excellent canopy the air, look you, this brave o'erhanging firmament, this majestical roof fretted with golden fire, why it appeared nothing to me but a foul and pestilent congregation of vapours. What a piece of work is a man—how noble in reason; how infinite in faculties, in form and moving; how express and admirable in action; how like an angel in apprehension; how like a god; the beauty of the world; the paragon of animals. And yet, to me, what is this quintessence of dust?^[41]

Scholars have pointed out this section's similarities to lines written by [Michel de Montaigne](#) in his *Essais*:

Who have persuaded [man] that this admirable moving of heavens vaults, that the eternal light of these lampes so fiercely rowling over his head, that the horror-moving and continuall motion of this infinite vaste ocean were established, and continue so many ages for his commoditie and service? Is it possible to imagine so ridiculous as this miserable and wretched creature, which is not so much as master of himselfe, exposed and subject to offences of all things, and yet dareth call himself Master and Emperor.

Rather than being a direct influence on Shakespeare, however, Montaigne may have been reacting to the same general atmosphere of the time, making the source of these lines one of context rather than direct influence.^{[41][43]}

Common subjects of criticism

Revenge and Hamlet's delay

Within *Hamlet*, the stories of five murdered fathers' sons are told: Hamlet, Laertes, Fortinbras, Pyrrhus, and Brutus. Each of them faces the question of revenge in a different way. For example, Laertes moves quickly to be "avenged most throughly of [his] father", while Fortinbras attacks Poland, rather than the guilty Denmark. Pyrrhus only stays his hand momentarily before avenging his father, Achilles, but Brutus never takes any action in his situation. Hamlet is a perfect balance in the midst of these stories, neither acting quickly nor being completely inactive.^[44]

Hamlet struggles to turn his desire for revenge into action, and spends a large portion of the play waiting rather than doing. Scholars have proposed numerous theories as to why he waits so long to kill Claudius. Some say that Hamlet feels for his victim, fearing to strike because he believes that if he kills Claudius, he will be no better than him. The story of Pyrrhus, told by one of the acting troupes, for example, shows Hamlet the darker side of revenge, something he does not wish for. Hamlet frequently admires those who are swift to act, such as Laertes, who comes to avenge his father's death, but at the same time fears them for their passion, intensity, and lack of logical thought.^[45]

Hamlet's speech in Act III, where he chooses not to kill Claudius in the midst of prayer, has taken a central spot in this debate. Scholars have wondered whether Hamlet is being totally honest in this scene, or whether he is rationalizing his inaction to himself. Critics of the Romantic era decided that Hamlet was merely a procrastinator, in order to avoid the belief that he truly desired Claudius' spiritual demise. Later scholars suggested that he refused to kill an unarmed man, or that he felt guilt in this moment, seeing himself as a mirror of the man he wanted to destroy. Indeed, it seems Hamlet's Renaissance-driven principles serve to procrastinate his thoughts.^[46] The physical image of Hamlet stabbing to death an unarmed man at prayer, from behind, would have been shocking to any theater audience. Similarly, the question of "delay" must be seen in the context of a stage play—Hamlet's "delay" between learning of the murder and avenging it would be about three hours at most—hardly a delay at all.

The play is also full of constraint imagery. Hamlet describes Denmark as a prison, and himself as being caught in [birdlime](#). He mocks the ability of man to bring about his own ends, and points out that some divine force molds men's aims into something other than what they intend. Other characters also speak of constraint, such as Polonius, who orders his daughter to lock herself from Hamlet's pursuit, and describes her as being tethered. This adds to the play's description of Hamlet's inability to act out his revenge.^[47]

David P. Gontar in his book *Hamlet Made Simple* proposes that Hamlet's delay is best explained by conceiving of Prince Hamlet as the son of Claudius, not Hamlet the Dane. Noting that Hamlet is suicidal in the first soliloquy well before he meets the Ghost, Gontar reasons that his depression is a result of having been passed over for the Danish throne which is given inexplicably to the King's brother. This tends to imply an impediment to succession,

namely illegitimacy. On this reading some collateral issues are resolved: Hamlet is angry at his mother for an extramarital affair she had with Claudius, of which he, the prince, is a byproduct. Further, the reason Hamlet cannot kill the King is not because the King is a father figure but, more strongly, because he is Hamlet's actual biological father. We can deduce, then, that the Ghost is in fact a liar, who shows no concern for Hamlet's own personal welfare. He confirms the fatherhood of King Hamlet in order to give Hamlet an incentive for revenge.

Madness

Hamlet has been compared to the [Earl of Essex](#), who was executed for leading a rebellion against Queen Elizabeth. Essex's situation has been analyzed by scholars for its revelations into Elizabethan ideas of madness in connection with treason as they connect with *Hamlet*. Essex was largely seen as out of his mind by Elizabethans, and admitted to insanity on the scaffold before his death. Seen in the same context, Hamlet is quite possibly as mad as he is pretending to be, at least in an Elizabethan sense.^[3]

Protestantism

Hamlet was a student at [Wittenberg](#) or so is thought. Wittenberg is "one of only two universities that Shakespeare ever mentions by name", and "was famous in the early sixteenth century for its teaching of ... [Luther's](#) new doctrine of salvation".^[35] Furthermore, Hamlet's reference to "a politic convocation of worms" has been read as a cryptic allusion to Luther's famous theological confrontation with the Holy Roman Emperor at the [Diet of Worms](#) in 1521.^[48]

However, the more influential Reformer in early 17th century England was [John Calvin](#), a strong advocate of [predestination](#); many critics have found traces of Calvin's predestinarian theology in Shakespeare's play. Calvin explained the doctrine of predestination by comparing it to a stage, or a theater, in which the script is written for the characters by God, and they cannot deviate from it. God, in this light, sets up a script and a stage for each of his creations, and decrees the end from the beginning, as Calvin said: "After the world had been created, man was placed in it, as in a theater, that he, beholding above him and beneath the wonderful work of God, might reverently adore their Author." Scholars have made comparisons between this explanation of Calvin's and the frequent references made to the theatre in *Hamlet*, suggesting that these may also take reference to the doctrine of predestination, as the play must always end in its tragic way, according to the script.^[49]

Rulers and religious leaders feared that the doctrine of predestination would lead people to excuse the most traitorous of actions, with the excuse, "God made me do it." English [Puritans](#), for example, believed that conscience was a more powerful force than the law, due to the new ideas at the time that conscience came not from religious or government leaders, but from God directly to the individual. Many leaders at the time condemned the doctrine, as: "unfit 'to keepe subjects in obedience to their sovereigns" as people might "openly maintained that God hath as well pre-destinated men to be trayters as to be kings".^[36] King James, as well, often wrote about his dislike of Protestant leaders' taste for standing up to kings, seeing it as a dangerous trouble to society.^[37]

In Hamlet's final decision to join the sword-game of Laertes, and thus enter his tragic final scene, he says to the fearful Horatio:

"There is special providence in the fall of a sparrow. If it be now, 'tis not to come; if it be not to come, it will be now; if it be not now, yet will it come—the readiness is all. Since no man, of aught he leaves, knows what is't to leave betimes, let be."^[50]

In itself, this line lays the final capstone on Hamlet's decision. The line appears to base this decision on his believed predestination as the killer of the king, no matter what he may do. The potential allusion to predestinarian theology is even stronger in the first published version of *Hamlet*, Quarto 1, where this same line reads: "There's a predestinate providence in the fall of a sparrow." Scholars have wondered whether Shakespeare was censored, as the word "predestined" appears in this one Quarto of Hamlet, but not in others, and as censoring of plays was far from unusual at the time.^[35]

Catholicism

At the same time, *Hamlet* expresses several Catholic views. The Ghost, for example, describes himself as being slain without receiving [Extreme Unction](#), his last rites. He also implies that he has been living in [Purgatory](#): "I am thy father's spirit / Doom'd for a certain term to walk the night, / And for the day confin'd to fast in fires, / Till the foul crimes done in my days of nature / Are burnt and purg'd away" (1.5.9-13). While belief in Purgatory remains part of Roman Catholic teaching today, it was explicitly rejected by the Protestant Reformers in the 16th century.^[4] Catholic doctrines manifest themselves all over the play, including the discussion over the manner of Ophelia's burial in Act 5. The question in this scene is of whether it is right for Ophelia to have a Christian burial, since those who commit suicide are guilty of their own murder in the doctrines of the church. As the debate continues between the two clowns, it becomes a question of whether her drowning was suicide or not. Shakespeare never

fully answers this question, but presents both sides: either that she did not act to stop the drowning and therefore committed suicide of her own will, or that she was mad and did not know the danger and thus was killed by the water, innocently.^[53]

The burial of Ophelia reveals more of the religious doctrines in question through the Priest overseeing the funeral. Scholars have carefully outlined the "maimed rites" (as Hamlet calls them) carried out by the Priest. Many things are missing in her funeral that would normally make up a Christian burial. Laertes asks, "What ceremony else?" The priest answers that since her death was questionable, they will not give her the full funeral, although they will allow her "maiden strewments", or flowers which were thrown into her grave. In cases of suicide, sharp rocks, rather than flowers, were thrown in. The difficulties in this deeply religious moment reflect much of the religious debate of the time.^[53]

Other interpretations

Feminist

Feminist critics have focused on the [gender system](#) of Early Modern England. For example, they point to the common classification of women as *maid*, *wife* or *widow*, with only *whores* outside this trilogy. Using this analysis, the problem of Hamlet becomes the central character's identification of his mother as a whore due to her failure to remain faithful to Old Hamlet, in consequence of which he loses his faith in all women, treating Ophelia as if she were a whore also.^[54]

[Carolyn Heilbrun](#) published an essay on *Hamlet* in 1957 entitled "Hamlet's Mother". In it, she defended Gertrude, arguing that the text never hints that Gertrude knew of Claudius poisoning King Hamlet. This view has been championed by many feminists.^[55] Heilbrun argued that the men who had interpreted the play over the centuries had completely misinterpreted Gertrude, believing what Hamlet said about her rather than the actual text of the play. In this view, no clear evidence suggests that Gertrude was an adulteress. She was merely adapting to the circumstances of her husband's death for the good of the kingdom.

Ophelia, also, has been defended by feminists, most notably by Elaine Showalter.^[56] Ophelia is surrounded by powerful men: her father, brother, and Hamlet. All three disappear: Laertes leaves, Hamlet abandons her, and Polonius dies. Conventional theories had argued that without these three powerful men making decisions for her, Ophelia was driven into madness.^[57] Feminist theorists argue that she goes mad with guilt because, when Hamlet kills her father, he has fulfilled her sexual desire to have Hamlet kill her father so they can be together. Showalter points out that Ophelia has become the symbol of the distraught and hysterical woman in modern culture, a symbol which may not be entirely accurate nor healthy for women.^[58]

Psychoanalytic

Key figures in [psychoanalysis](#)—[Sigmund Freud](#) and [Jacques Lacan](#)—have offered interpretations of *Hamlet*. In his *The Interpretation of Dreams* (1899), Freud proceeds from his recognition of what he perceives to be a fundamental contradiction in the text: "the play is built up on Hamlet's hesitations over fulfilling the task of revenge that is assigned to him; but its text offers no reasons or motives for these hesitations".^[1] He considers [Goethe's](#) 'paralysis from over-intellectualization' explanation as well as the idea that Hamlet is a "pathologically irresolute character". He rejects both, citing the evidence that the play presents of Hamlet's ability to take action: his impulsive murder of Polonius and his Machiavellian murder of Rosencrantz and Guildenstern. Instead, Freud argues, Hamlet's inhibition against taking vengeance on Claudius has an [unconscious](#) origin.

In an anticipation of his later theories of the [Oedipus complex](#), Freud suggests that Claudius has shown Hamlet "the [repressed](#) wishes of his own childhood realized" (his desire to kill his father and take his father's place with his mother). Confronted with this image of his own repressed desires, Hamlet responds with "self-reproaches" and "scruples of conscience, which remind him that he himself is literally no better than the sinner whom he is to punish".^[1] Freud goes on to suggest that Hamlet's apparent "distaste for sexuality", as expressed in his conversation with Ophelia (presumably in the 'nunnery scene' rather than during the play-within-a-play), "fits in well" with this interpretation.^[1]

Since this theory, the 'closet scene' in which Hamlet confronts his mother in her private quarters has been portrayed in a sexual light in several performances. Hamlet is played as scolding his mother for having sex with Claudius while simultaneously wishing (unconsciously) that he could take Claudius' place; adultery and incest is what he simultaneously loves and hates about his mother. Ophelia's madness after her father's death may be read through the Freudian lens as a reaction to the death of her hoped-for lover, her father. Her unrequited love for him suddenly slain is too much for her and she drifts into insanity.^{[59][60]}

In addition to the brief psychoanalysis of Hamlet, Freud offers a correlation with Shakespeare's own life: *Hamlet* was written in the wake of the death of his father (in 1601), which revived his own repressed childhood wishes; Freud also points to the identity of Shakespeare's dead son [Hamnet](#) and the name 'Hamlet'.

"Just as *Hamlet* deals with the relation of a son to his parents", Freud concludes, "so *Macbeth* (written at approximately the same period) is concerned with the subject of childlessness". Having made these suggestions, however, Freud offers a caveat: he has unpacked only *one* of the many motives and impulses operating in the author's mind, albeit, Freud claims, one that operates from "the deepest layer".^[1]

Later in the same book, having used psychoanalysis to explain *Hamlet*, Freud uses Hamlet to explain the nature of dreams: in disguising himself as a madman and adopting the license of the *fool*, Hamlet "was behaving just as dreams do in reality ... concealing the true circumstances under a cloak of wit and unintelligibility". When we sleep, each of us adopts an "antic disposition".^[61]

Gothic

Hamlet contains many elements that would later show up in *Gothic literature*. From the growing madness of Prince Hamlet, to the violent ending to the constant reminders of death, to, even, more subtly, the notions of humankind and its structures and the viewpoints on women, *Hamlet* evokes many things that would recur in what is widely regarded as the first piece of Gothic literature, *Horace Walpole's The Castle of Otranto*, and in other Gothic works.^[6] Walpole himself even wrote, in his second preface to *Otranto*:

That great master of nature, Shakespeare, was the model I copied. Let me ask if his tragedies of Hamlet and Julius Cæsar would not lose a considerable share of their spirit and wonderful beauties, if the humour of the grave-diggers, the fooleries of Polonius, and the clumsy jests of the Roman citizens, were omitted, or vested in heroics?^[63]

Heroic

Paul Cantor, in his short text called simply *Hamlet*, formulates a theory of the play that places the prince at the center of the Renaissance conflict between Ancient and Christian notions of heroism. Cantor says that the Renaissance signified a "rebirth of classical antiquity within a Christian culture".^[64] But such a rebirth brought with it a deep contradiction: Christ's teachings of humility and meekness ("whoever shall smite thee on thy right cheek, turn to him the other also"^[65]) are in direct conflict with the ancient ethos that is best represented by Achilles' violent action in the *Iliad* ("I wish only that my spirit and fury would drive me to hack your meat away and eat it raw for the things that you have done to me"^[66]).

For Cantor, the character of Hamlet exists exactly where these two worlds collide. He is in one sense drawn towards the active side of heroism by his father's legacy ("He smote the sledged Polaks on the ice"^[67]) and the need for revenge ("now could I drink hot blood. And do such bitter business as the day/ Would quake to look on"^[68]). Simultaneously though, he is pulled towards a religious existence ("for in that sleep of death what dreams May come"^[69]) and in some sense sees his father's return as a ghost as justification for just such a belief.

The conflict is perhaps most evident in 3.3 when Hamlet has the opportunity to kill the praying Claudius. He restrains himself though, justifying his further hesitation with the following lines: "Now might I do it pat, now 'a is a-praying;/ And now I'll do it- and so 'a goes to heaven,/ And so am I revenged. That would be scanned:/ A villain kills my father, and for that/ I, his sole son, do this same villain send/ To heaven."^[70] At this moment it is clear that the prince's single mind and body are being torn apart by these two powerful ideologies.

Even in the famous 3.1 soliloquy, Hamlet gives voice to the conflict. When he asks if it is "nobler in the mind to suffer",^[71] Cantor believes that Shakespeare is alluding to the Christian sense of suffering. When he presents the alternative, "to take arms against a sea of troubles",^[72] Cantor takes this as an ancient formulation of goodness.

Cantor points out that most interpretations of Hamlet (such as the Psychoanalytic or Existentialist) see "the problem of Hamlet as somehow rooted in his individual soul" whereas Cantor himself believes that his Heroic theory mirrors "a more fundamental tension in the Renaissance culture in which he lives".^[73]

Meta-interpretational

Maynard Mack, in a hugely influential chapter of *Everybody's Shakespeare* entitled "The Readiness is All", claims that the problematic aspects of *Hamlet's* plot are not accidental (as critics such as T.S. Eliot might have it) but are in fact woven into the very fabric of the play. "It is not simply a matter of missing motivations," he says, "to be expunged if only we could find the perfect clue. It is built in".^[74] Mack states that "Hamlet's world is pre-eminently in the interrogative mood. It reverberates with questions".^[75] He highlights numerous examples: "What a piece of work is man!... and yet to me what is this quintessence of dust?"; "To be, or not to be—that is the question"; "Get thee to a nunnery. Why wouldst thou be a breeder of sinners?"; "What should such fellows as I do crawling between earth and heaven?"^[75] The action of the play, especially the scenes outside the castle, take place in a kind of logical fog. The opening scene is riddled with confusions and distortions: "Bernardo?"; "What, is Horatio there?"; "What, has it appeared again tonight?"; "Is not this something more than fantasy?"^[74]

Hamlet himself realizes that "he is the greatest riddle of all" and at 3.2.345 he expresses his frustration with Rosencrantz and Guildenstern: "how unworthy a thing you make of me... call me what instrument you will, though

you can fret me, you cannot play upon me".^[76] Mack says that the confusion of the drama points "beyond the context of the play, out of Hamlet's predicaments into everyone's".^[75]

Other critics such as Martin Evans expand upon Mack's notion of built-in mystery, claiming that even the textual discrepancies between the three known versions may actually be deliberate (or at the very least they add to the effect). Evans also argues that Shakespeare's impenetrable text and Hamlet's 'unplayable' strings could be meant to reflect the deep anxieties that were felt in an era of philosophical, scientific and religious disorientation. The works (and actions) of [Machiavelli](#), [Copernicus](#) and [Luther](#) had upset hierarchical notions of virtue, order and salvation that had persisted since the Middle Ages.^[77]

Hamlet is in a sense the inscrutable and enigmatic world within which human beings had to orient themselves for the first time. We are each character in a play just like Gertrude, Polonius and the rest—where they are trying to grasp Hamlet, we are trying to grasp *Hamlet*. Whatever interpretation we walk away with though, whether it be existential, religious or feminist, it will necessarily be incomplete. For Mack, human beings will always remain in an "aspect of bafflement, moving in darkness on a rampart between two worlds".^[74]

Yorum

Bir olay tarih içinde değil, insanlık boyutu olarak ele almalı, sanki bu zamanda o düşünceler içindeymiş gibi irdelenmelidir. Tarih bir kültürel boyut ile, idarenin yapısına göre irdelenirse, empati yerine onu anlamaya çalışılmaktadır. Temel bir göç gibi düşünürsek, ben soruyu soruyorum, *olmak veya olmamak* sorusunu, kendime.

Freud birçok boyutu ayrıca yorumlarla abarttığı düşünülebilir. Sanki pire dev yapılmaktadır. Kuralı yıkan, kabul etmeyen dersek, birey zaten kalıp içinde olmamalı, birey hakkı boyutunda olmalıdır. Soru zaten kalıp değil, bağımsızlığın bir simgesidir.

İnanışlar temelde bir kalıp sunmaktadır. İslam bile sadece yaratılış üzere, bilim içinde olmak gerekirken, çeşitli kalıplara bölünmek anlamsız olmaktadır. Bu açıdan, dine bağlamak, olayı belirli kalıp içinde irdelemektir, olmak veya olmamak, dini görevleri yapmak olarak bakılmamalıdır.

Belirli felsefe olarak bakmak yerine, insan kendi felsefesini değerlendirmesi ile kendisine katkısı daha çok olacaktır.

Olaylar başkalarının tanımladığı değil, siz kendiniz nasıl tanımlıyorsunuz?

Kendinize sorun, olmak veya olmamak ve gerçek problem nedir?

Sonuç

Serviste bir hasta gelmiş, benim görmemi istediler. Baktım, 11 yaşında bir erkek çocuk, Apatik ve ateşi var, menenjit de yokmuş.

Baktım büyük bir kaka kokusu, sindirilmemiş ve bağırsakta beklemiş ve odayı da doldurmuş, belirgin pis koku. Tifo dedim, klasik tifo. Kültürde çıkmamış deyince zaman içinde olacak, şimdi hematolojik safhada dedim. İshal yok deyince, kabızlık ve ishal olur, kolit tarzı gözükür dedim.

Sorgulayınca, bozuk yiyecek yemiş.

Burada söylenmek istenenler:

- 1)-Hasta verilerine bakarak tanı konur, konmalı. Belirgin bulgu Apatik görüntü, bu eski zamanda olsa kolay tanı konulurken, zamanımızda ise görmeyince zor oluyor.
- 2)-Babam ile, kendisi dahiliyeci, bir hastaya bakarken, dışkı kokusuna göre kolit, enterit, kolera türü olduğu ifade etmiş, bana da göstermiş idi. Ben de patojen E. Coli hastalarının meni kokusu ile tanı konduğunu literatürde okumuştum dedim.
- 3)-Serviste her prematürenin kakası koklanarak, mikroskopisi ile de sindirim boyutu incelenmekte idi.

4)-Laktoz intoleransı kolera tipi, 20 dakika içinde başlar, 9-10 kere bağırsağı boşaltır. Gluten ise sindirim bozulur, dışarı çıkana kadar huzursuz eder denir.

ÖZET. Eski zamanda kültür, laboratuvar tanı koymadan *sans klinik* konuluyor ise, göç edip, eskiye dönerek de tanı yaklaşımı yapılabilir. Elbet kesin tanı sonra gelecektir ama ön görü önemlidir.

Zaman içinde gezmek, bir bakıma göç etmek, sinemalarda oluyor, gerçekte de oluşur, yeter ki algılayalım.

Bırakın çocuk kendi öğrensin

Şunu yap, bunu yapma şeklinde yaklaşımlarda, çocuklar kendi benliği, kendi yapısını bulmakta zorlanırlar.

Kumsala inen çocuğu bırakın, sadece zarar verecek yaklaşımları olursa açıklayın, neden yapmamalıdır. Başkasına kum atarsa, göze kaçarsa, temizlemesi ile gözdeki yaptığı tahribat ağır olacaktır. Bu söylenmelidir, yapma, döverim denilmez. Döversin de neden döversin anlayamaz ki.

Müdahale kişinin yapacaklarını bilemez. Göçte de gitmek istiyorsun, yerini değiştirmek için bir gerekçen olmalıdır. Bu sandalye yerine diğerine oturabilirsin elbet ama niye yerini değiştiriyorsun?

Kişi kendi benliği ile karar vermeli, sorumluluğu da almalıdır.

Hicret/göç etmek bir zorunlu yaklaşımdır

Bir düşünceye saplanıp kalmaktansa geniş düşünmek, eskiyi de ele alarak bakmak önemlidir.

Pamukkale kazılarında bir para bulunmuş, beni rektör olarak çağırdılar, Sosyal Antropoloji görmüş olmam, kültürlerle ve tarihle ilgilendiğimi biliyorlardı. Bana sordular.

Masa etrafında 6 kişi vardı, uzman idiler.

Söylediklerim:

- Bana bilgi vermiyorsunuz, görüşümü karartmak istemiyorsunuz. Gerekece sunarak cevaplarsam daha yerinde olacaktır dedim.
- Önemli olduğuna göre, eskilere göçmek gerekir. Paranın çok kullanıldığı değil, ilk kullanıldığı zaman içinde olmalıdır.
- Örneği olmadığı için buraya nasıl gelmiştir sorusu da sorulmalıdır. İpek yolu Denizli'de, sonlanıyordu. Pamukkale en büyük Pazar olarak buradan gelip boşaltılıyordu. Sahilde korsan tehlikesi olduğu için, buradan sahile taşınıyordu dedim. Ancak bu para Batıdan gelmeli, çünkü doğu altın kullanıyordu. Üstünde damga olsa bile ağırlığı geçerli idi. Bu ise altın ve kıymetli taş değil, o nedenle üstündeki bir güçlü yapı olmalı dedim. Demir olması da özellikli, çünkü o zamanlarda bakır kullanılırdı dedim.
- Eskiye göçersek, o zamanın tarihsel verilerine bakarsak, bu durum Sicilya bölgesi, İtalya Güneyi olabilir dedim.
- Onlar yanında lav külünden yapılmış, çömlek vardı dediler. Etna, Vezüv yanardağı diye ekledim. İncelettik ve o bölgedeki imiş diye teyit ettiler.
- Bana göstermenizin nedeni, eskilere göç edecek olmam, aynı zamanda da sadece görüntüye göre karar vermemek dedim.

- İlk defa bulunması da bir üst düzey komutan gelmiş ve o getirmiştir dedim. Ticaret için olması beklenirken, nadir olması, özel kişi getirmiştir diye ekledim. Kim olabilir denilmesi için, o zamandaki prensler olmalı, kralların ayrılması yasaktır dedim. Genç, deli, dolu ve atak olanlara bakmalı dedim.

Eğer geçmişe geçemezseniz tarihi inceleyemezsiniz.

Dedem Çanakkale’de süvari Yüzbaşısı imiş. Sipere girince söyledikleri aklıma geldi. Biz burada ölücüyüz, ölünceye kadar arkamızdan yeniler gelir. Düşman gelir, mermi biter, süngü var. Biz değil, onlar bizden korkuyor, çünkü korkmuyoruz. Gördüğümüz subayları öncelikle vuruyoruz, kaçışıyorlar demişti. Ölüm olan bir çukura olmak, boyutu irdelenmeli demişti. Sizlerde çalışırken ümitsiz olabilir, bir yerde çakıldık sanabilirsiniz, ama geleceğe ümitle bakın demiştir.

Tatile çıkamadınız, sıkıntıdaşınız. Kendinizi göç ettirin, başka yerlerde olduğunuzu hayal edin, bakın nasıl mutlu oluyorsunuz. Hayal göçü yapmadıysanız, öneririm. Rüyadan daha güçlü olmaktadır. Gece nöbetlerde ferahlamanın en ideal yöntemidir, göç etmektir.

Kaynaklar

- 1) Türk Ceza Kanunu: mevzuat.gov.tr
- 2) Question of the Month: To Be or Not to Be, What Is the Answer?
https://philosophynow.org/issues/117/To_Be_Or_Not_To_Be_What_Is_The_Answer
- 3) Critical approaches to *Hamlet* Wikipedia